PÄÄTÖKSET

KOMISSION PÄÄTÖS (EU) 2016/2057,

annettu 2 päivänä toukokuuta 2016,

valtiontuesta ja toimenpiteistä SA.29338 (2013/C-30) ja SA.44910 (2016/N) HSH Nordbank AG:n hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla C(2016) 2689)

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ([1]),

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

(1) Komissio antoi 20 päivänä syyskuuta 2011 päätöksen, jäljempänä 'vuoden 2011 päätös' ([2]), jolla hyväksyttiin useita HSH Nordbank AG:n, jäljempänä 'HSH' tai 'pankki', hyväksi toteutettuja valtiontukitoimenpiteitä. HSH on saksalainen osavaltiopankki, jonka enemmistöosakkaita ovat kaksi Saksan osavaltiota, jäljempänä 'osavaltiot' tai 'julkiset omistajat', Schleswig-Holsteinin osavaltio, jäljempänä 'Schleswig-Holstein', ja Hampurin vapaa hansakaupunki, jäljempänä 'Hampuri'. Näihin toimenpiteisiin sisältyi HSH Finanzfonds AöR:n, jäljempänä 'Finanzfonds' tai 'takaaja', antama toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskeva nimellisarvoltaan 10 miljardin euron takaus, jäljempänä 'takaus'. Komissio oli jo hyväksynyt takauksen väliaikaisesti aiemmalla vuonna 2009 tekemällään pelastamispäätöksellä.

(2) HSH oli sopinut 9 päivänä maaliskuuta, 18 päivänä kesäkuuta ja 6 päivänä syyskuuta 2011 takaajan kanssa toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevan takauksen osittaisesta irtisanomisesta ja alentanut sen enimmäismäärää 7 miljardiin euroon. Rakenneuudistussuunnitelmassa, johon vuoden 2011 päätös perustui, oletettiin, että HSH maksaisi takausmaksuja vain 7 miljardin euron takauksesta ([3]).

(3) Saksa ilmoitti komissiolle 22 päivänä toukokuuta 2013 Schleswig-Holsteinin ja Hampurin aikomuksesta korottaa takauksen enimmäismäärää uudelleen 7 miljardista eurosta 10 miljardiin euroon. Kyseisen ilmoituksen yhteydessä Saksa toimitti myös HSH:n päivitetyn keskipitkän aikavälin liiketoimintasuunnitelman vuosiksi 2013–2015.

(4) Komissio ilmoitti 21 päivänä kesäkuuta 2013 päivätyllä kirjeellään, jäljempänä 'menettelyn aloittamista koskeva päätös', Saksalle, että se katsoi, että takauksen enimmäismäärän korottaminen uudelleen 3 miljardilla eurolla on uusi tuki, jonka se hyväksyy väliaikaisesti, ja että se oli päättänyt aloittaa mainitun tuen johdosta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn.

(5) Komission päätös menettelyn aloittamisesta julkaistiin *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ([4]). Komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa.

([1]) EUVL C 315, 29.10.2013, s. 81.
([2]) Komission päätös 2012/477/EU, annettu 20 päivänä syyskuuta 2011, valtiontuesta SA.29338 (C 29/09 (ex N 264/09)) jonka Saksan liittotasavalta on myöntänyt HSH Nordbank AG:lle (EUVL L 225, 21.8.2012, s. 1).
([3]) Ks. vuoden 2011 päätöksen johdanto-osan 48 kappale.
([4]) Vrt. alaviite 1.

(6) Saksa esitti huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen 30 päivänä syyskuuta 2013 päivätyllä kirjeellä. Komissio ei saanut huomautuksia muilta asianomaisilta.

(7) Saksa toimitti 20 päivänä joulukuuta 2013 päivätyllä kirjeellään ensimmäisen rakenneuudistussuunnitelman ja ilmoitti sitoutuvansa päivittämään kyseistä suunnitelmaa ja käyttävänsä sen perustana varovaisempia arvioita HSH:n vuoden 2013 tilinpäätöksen jälkeen. Saksa toimitti päivitetyn rakenneuudistussuunnitelman 28 päivänä huhtikuuta 2014, ja lisätapaamisten ja -kirjeenvaihdon jälkeen se päivitti kyseisen suunnitelman vielä uudelleen ja toimitti sen komissiolle 17 päivänä huhtikuuta 2015.

(8) Saksan viranomaisten ja komission yksiköiden välisessä tietojenvaihdossa jäi epäselväksi, poistettaisiinko näillä suunnitelmilla menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyt epäilykset, jotka koskivat HSH:n elinkelpoisuuden palauttamista. Saksat viranomaiset suunnittelivat siksi vaihtoehtoisten ratkaisujen esittämistä komissiolle vuoden 2015 aikana. Saksan viranomaiset eivät kuitenkaan vieneet näitä suunnitelmia pidemmälle.

(9) Julkisten omistajien, Saksan ja komission edustajat pääsivät 19 päivänä lokakuuta 2015 sopimukseen ilmoituksen keskeisestä sisällöstä. Toimenpiteet muodostuvat lähinnä pankin jakamisesta holdingyhtiöön ja operatiiviseen tytäryritykseen, joka jatkaa pankkitoimintaa. Tytäryritys on tarkoitus myydä myöhemmin. Jos myynti epäonnistuu, uusista liiketoimista luovutaan ja varojen hallinnoinnin tavoitteeksi asetetaan liiketoimien lopettaminen.

(10) Saksa ilmoitti 21 päivänä maaliskuuta 2016, että vuonna 2013 annettua takausta korotetaan uudelleen valtiontukena HSH:n myymiseksi tai toiminnan lopettamiseksi, ja esitti toimenpidettä koskevia sitoumuksia ([5]).

2. TILANTEEN KUVAUS

2.1 Tuensaaja

(11) HSH on yksityinen osakeyhtiö, joka perustettiin vuonna 2003 entisen Hamburgische Landesbankin ja Landesbank Schleswig-Holsteinin sulautumisen seurauksena. Hampuri ja Schleswig-Holstein omistavat enemmistön HSH:n osakkeista. Ne omistavat yhteensä 85,38 prosenttia pankin osakkeista joko suoraan tai Finanzfondsin välityksellä, joka on Hampurin ja Schleswig-Holsteinin määräysvallassa oleva julkisoikeudellinen laitos ([6]). Schleswig-Holsteinin säästökassayhdistys omistaa osakkeista 5,31 prosenttia ja yhdeksän trustin ryhmä, jonka neuvonantajana toimii J. C. Flowers, omistaa 9,31 prosenttia. Historiaan liittyvistä syistä HSH:lla on kaksi päätoimipaikkaa, yksi Hampurissa ja yksi Kielissä.

(12) HSH:n kokonaisvarat olivat 105 miljardia euroa 30 päivänä syyskuuta 2015, ja se on viidenneksi suurin Saksan seitsemästä Landesbank-konsernista. Se toimii ensisijaisesti Pohjois-Saksassa ja Saksan kaupunkialueilla, ja sen painopistealoja ovat yrityspankkitoiminta, kiinteistöala ja yksityispankkitoiminta. Yrityspankkitoiminta, jota se harjoittaa niin kotimaassa kuin ulkomailla, liittyy energia- ja infrastruktuurialan hankkeiden ohella lähinnä alusrahoitukseen.

(13) Vuonna 2009 Finanzfonds teki pankkiin 3 miljardin euron pääomasijoituksen ja myönsi sille samalla toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevan 10 miljardin euron takauksen, joka tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 2009. Lisäksi Saksan rahoitusmarkkinoiden vakautusrahasto (SoFFin) myönsi HSH:lle takauksia, jotka kattoivat uusien velkakirjojen liikkeeseenlaskun 17 miljardiin euroon asti. Nämä tukitoimenpiteet hyväksyttiin vuoden 2011 päätöksessä rakenneuudistussuunnitelman ja asiaa koskevien sitoumusten sekä korvausta ja vastuunjakoa koskevien ehtojen pohjalta.

(14) Rakenneuudistussuunnitelma ja Saksan antamat sitoumukset edellyttivät, että alusrahoituksen pankille aiheuttamia riskejä vähennetään ja liiketoimintamallia monipuolistetaan. Pankin oli vähennettävä taseeseensa liittyviä riskejä rajoittamalla liiketoimintaa suhdanneherkillä aloilla, kuten alusten ja lentokoneiden rahoituksen alalla, tasapainotettava uudelleen liiketoimintakokonaisuuttaan suuntautumalla voimakkaammin alueelliseen yritysliiketoimintaan ja kiinteistöalaan sekä vakautettava rahoitustaan vähentämällä riippuvuutta tukkurahoituksesta, Yhdysvaltain dollarin määräinen rahoitus mukaan luettuna.

([5]) Saksa toimitti 27 päivänä huhtikuuta 2016 sitoumusluetteloa koskevan muutoksen, jolla korjattiin yhtä sitoumusta koskeva virhe.
([6]) Mainitut kaksi osavaltiota omistavat HSH:sta Finanzfondsin välityksellä 65 prosenttia; Hampuri omistaa suoraan 10,8 prosenttia ja Schleswig-Holstein 9,58 prosenttia.

(15) HSH:n aloitteesta toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevan takauksen enimmäismäärää alennettiin vaiheittain 10 miljardista eurosta 7 miljardiin euroon vuoden 2011 aikana (vuoden 2011 maaliskuussa, kesäkuussa ja syyskuussa kulloinkin 1 miljardilla eurolla). Takauksen alentaminen pienensi maksuja, joita HSH:n oli maksettava Finanzfondsille, ja alennettu määrä sisällytettiin rakenneuudistussuunnitelmaan, jota käytettiin vuoden 2011 päätöksen perustana.

(16) Vaikka vuoden 2011 rakenneuudistussuunnitelmassa oletettiin, että alusten vuokrista saatavat tulot elpyisivät, vuoden 2011 päätöksen jälkeen vuokratulot ja etenkin konttialuksista saatavat vuokratulot pienenivät noin kolmanneksen, ja myös alusten markkina-arvot kehittyivät vastaavalla tavalla. Vaikka HSH oli vähentänyt merkittävästi liiketoimiaan alusrahoituksen alalla, aluksille myönnettävät lainat olivat edelleen yksi sen keskeisistä liiketoiminta-aloista. Tällä kehityksellä oli vakavia seurauksia HSH:lle, sillä euron ja Yhdysvaltain dollarin vaihtokurssin vaihtelun ohessa tämä kehitys lisäsi merkittävästi HSH:n alusrahoitussalkkuun ja siten antolainauksen riskeihin varautumiseen liittyvien laiminlyöntien todennäköisyyttä.

(17) Tämän seurauksena valvontaviranomainen vaati pankkia vuonna 2013 korottamaan uudelleen takauksen enimmäismäärää 3 miljardia euroa sen alkuperäiselle tasolle eli 10 miljardiin euroon. Komissio hyväksyi väliaikaisesti tämän korotuksen uutena tukitoimenpiteenä kesäkuussa 2013, mutta se totesi suhtautuvansa uudelleenkorotusta koskevan ilmoituksen yhteydessä toimitetun liiketoimintasuunnitelman perusteella epäilevästi siihen, että HSH:n pitkän aikavälin elinkelpoisuus palautuisi. Lisäksi heräsi kysymys siitä, edellyttääkö tämän tavoitteen saavuttaminen, että HSH mukauttaa liiketoimintastrategiaansa ja pohtii vaihtoehtoisia toimia ([7]).

(18) Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen jälkeen HSH:n tulokset jäivät selvästi vuoden 2011 päätöksessä hyväksytyn rakenneuudistustuen perustana olleen rakenneuudistussuunnitelman tavoitteista. Tämän lisäksi komission yksiköille toimitettujen päivitettyjen välisuunnitelmien täytäntöönpanossa ilmeni puutteita.

2.2 **Toimenpiteet**

2.2.1 *Takauksen enimmäismäärän korottaminen uudelleen vuoden 2013 kesäkuussa ('vuoden 2013 toimenpide')*

(19) Tämä toimenpide kattaa toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevan takauksen enimmäismäärän korottamisen uudelleen edellä johdanto-osan 17 kappaleessa kuvatulla tavalla. Toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevassa takauksessa takaaja vastaa ainoastaan sellaisista suojatusta salkusta aiheutuneista tappioista, jotka ylittävät HSH:n vastuulla olevan 3,2 miljardin euron suuririskisimmän etuoikeusluokan. Koska enimmäismäärä asetettiin uudelleen 10 miljardiin euroon, takauksella korvataan suojatun salkun tappiot, jotka ovat 3,2–13,2 miljardia euroa ([8]).

(20) Suojatun salkun alkuperäinen kirjanpitoarvo oli noin 185 miljardia euroa, joka oli noin 75 prosenttia pankin vuoden 2009 taseen loppusummasta. Valtaosa takauksen kattamista omaisuuseristä oli asiakaslainoja (alun perin 115 miljardia euroa). Niihin sisältyi myös kiinteäkorkoisia arvopapereita (alun perin 27 miljardia euroa), obligaatiolainoja (alun perin 15 miljardia euroa), maksutakauksia (alun perin 5 miljardia euroa) ja omaisuusvakuudellisia arvopapereita (alun perin 9 miljardia euroa) ([9]).

(21) Vuoden 2015 lopussa takauksen kattamien jäljellä olevien omaisuuserien arvo oli enää noin 50 miljardia euroa mitattuna vastuuna maksukyvyttömyyshetkellä, Exposure at Default, jäljempänä 'EAD' ([10]). Nämä jäljelle jääneet omaisuuserät ovat lähes yksinomaan alus-, yritys- ja kiinteistörahoitusalan asiakkaille myönnettyjä lainoja.

(22) Takauksen johdosta suoritetaan maksuja, kun suojatut omaisuuserät maksetaan lopulta pankille tappiollisina ja kun 3,2 miljardin euron suuririskisin etuoikeusluokka on käytetty kaikilta osin. Tällä hetkellä suojatuista omaisuuseristä on kirjattu vain noin 1,6 miljardin euron tappiot. Lisäksi takauksella on myönteinen vaikutus kirjanpitoon, sillä se kompensoi suojattuun lainasalkkuun liittyviä luottotappiovarauksia ja antaa pankille ja valvontaviranomaiselle mahdollisuuden laskea ja valvoa takauksen "virtuaalista käyttöä" eli takauksen perusteella odotettavissa olevia käteismaksuja. Suojattujen omaisuuserien riskipaino alenee merkittävästi takauksen voimassaoloaikana valvontaviranomaisten harkinnan mukaan.

(23) HSH maksaa takauksesta vuosittain 4 prosentin peruspreemion ja ylimääräisen 3,85 prosentin lisäpreemion.

([7]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 54 kappale.
([8]) Ks. takauksia koskeva yksityiskohtainen kuvaus, vuoden 2011 päätöksen johdanto-osan 42–47 kappale.
([9]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 13 kappale.
([10]) Vastuu maksukyvyttömyyshetkellä tarkoittaa pankin tappioiden odotettua määrää, jos vastapuolesta tulee maksukyvytön. Sitä käytetään rahoituslaitosten luottoriskin laskemiseen.

(24) Vuotuinen 4 prosentin peruspreemio muodostuu kahdesta maksukomponentista – 2,20 prosentin korvauksesta ja 1,80 prosentin takaisinmaksusta (claw-back) – ja se lasketaan jäljellä olevan enimmäismäärän perusteella. Näin ollen se, että pankki käyttää takausta, ei pienennä takauspreemion laskennassa käytettävää perustetta. HSH:n on maksettava vuotuinen peruspreemio, kunnes takaus on joko käytetty kokonaan tai irtisanottu, jolloin takausta ei ole enää jäljellä. Nykyennusteiden mukaan salkku erääntyy aikaisintaan vuoden 2025 lopussa.

(25) Vuosina 2009–2019 HSH:n on maksettava 3,85 prosenttia vuotuista ylimääräistä preemiota – jollei takausta käytetä kaikilta osin tai irtisanota ennen vuotta 2019 – takauksesta maksettujen tappioiden tosiasiallisesta määrästä. Kyseisen preemion perusteella tosiasiallisesti maksettava määrä tiedetään näin ollen vasta, kun takauksen voimassaolo loppuu joko silloin, kun se on käytetty kokonaan tai se on irtisanottu. Ylimääräiseen preemioon sovelletaan myös Besserungsschein-sopimusta, jolla suojellaan pankin vakavaraisuussuhdetta. Jos pankin rajoituksettomien omien varojen osuus laskee ydinpääoman, jäljempänä 'CET1', 10 prosentin vähimmäisosuutta pienemmäksi, maksuja lykätään korkeintaan [2030–2040] (*) asti. Takaajalla on oikeus luovuttaa ylimääräistä preemiota koskevat oikeutensa, jos pankki myydään kannattavasti.

2.2.2 *Vuoden 2016 toimenpiteet*

(26) Saksa ilmoitti 21 päivänä maaliskuuta 2016 seuraavista kahdesta toimenpiteestä:

1) HSH:n jakamisesta holdingyhtiöön, jäljempänä 'HoldCo', ja operatiiviseen tytäryhtiöön, jäljempänä 'OpCo', sekä takausmaksuja koskevien velvoitteiden jakamisesta näiden kahden yksikön kesken, jäljempänä 'vuoden 2016 toimenpide 1';

2) OpCo:n enintään 6,2 miljardin euron omaisuuserien siirtämisestä Schleswig-Holsteinin ja Hampurin osavaltioille, jäljempänä 'osavaltiot', markkinahintaan, jäljempänä 'vuoden 2016 toimenpide 2'.

(27) Yksityiskohtaista tietoa enintään 6,2 miljardin euron (EAD) omaisuuserien jakamisesta ja siirtämisestä esitetään asiaa koskevissa sitoumuksissa, jotka on sisällytetty luetteloon, jäljempänä 'sitoumusluettelo', jonka Saksa toimitti 21 päivänä maaliskuuta 2016 päivätyn ilmoituksen ohessa ja joka on tämän päätöksen liitteenä (ks. liite I) ([11]).

(28) Vuoden 2016 toimenpiteen 1 yhteydessä OpCo säilyttää kaikilta osin HSH:n käyttöpääoman ja vastuut, mukaan lukien suojatut omaisuuserät, itse takaus ja pankkitoimilupa. Vastineena takauksen säilyttämisestä OpCo maksaa takauksen käyttämättömästä osasta korvausta 2,20 prosenttia ([12]). HoldCo vastaa kaikista muista takaussopimukseen perustuvista vastuista, joihin lukeutuvat 2,20 prosentin peruspreemio korvauksena takauksen käytetystä osasta, vuoden 2011 päätöksessä vahvistettu 1,80 prosentin peruspreemio takaisinmaksuna (claw-back) ja ylimääräinen 3,85 prosentin preemio, Besserungsschein-sopimus mukaan lukien ([13]).

(29) HoldCo on rahoitusalan holdingyhtiö, joka ei harjoita operatiivista liiketoimintaa. HoldCo:n omaisuuseriin lasketaan vähintään 90 prosenttia OpCo:n osakkeista ja OpCo:n tarjoama rajallinen likviditeetti ([14]) HoldCo:n toimintakustannusten ja myöhemmin erääntyvien takausmaksujen kattamiseksi. HoldCo:n vastuisiin kuuluvat takaukseen liittyvät maksuvelvoitteet, jotka siirtyivät sille jakautumisen yhteydessä. HoldCo:n maksukyvyttömyysriskin minimoimiseksi HoldCo:n ja näiden vastuiden takauksen myöntäjän kanssa tehdään etuoikeusasemaa koskeva sopimus. Kyseisessä sopimuksessa maksuja, joita HoldCo ei voi suorittaa, voidaan lykätä seuraavaan maksupäivään 10 prosentin korolla.

(30) Lisätoimenpiteenä OpCo:n sallitaan myydä osavaltioille markkinahintaan korkeintaan 6,2 miljardin euron (EAD) omaisuuserän salkku. Tämä siirto voidaan toteuttaa useissa erissä ([15]). Ennen omaisuuserien myyntiä komissio teki omaisuuserien riippumattoman arvostuksen pohjalta markkinahinnan riippumattoman tarkastuksen. Jos jokin siirroista tehdään vuoden 2016 elokuun jälkeen, komission on arvioitava markkina-arvo uudelleen ([16]).

(*) Luottamuksellinen tieto.
([11]) Ks. sitoumusluettelon 2 ja 4 kohta.
([12]) Ks. sitoumusluettelon 3.1 kohta.
([13]) Ks. alaviite 12.
([14]) Ks. sitoumusluettelon 2.3 kohta.
([15]) Ks. yksityiskohtaiset tiedot, sitoumusluettelon 4.2 kohta.
([16]) Ks. sitoumusluettelon 4.1 ja 4.2 kohta.

2.3 **Sitoumukset**

(31) HoldCo:hon ja OpCo:hon jakoa ja takausmaksujen jakamista koskevien sitoumusten (ks. 2.2.2 kohta) lisäksi Saksa antoi muitakin sitoumuksia. Tällaisia ovat ensinnäkin sitoumus myydä HoldCo:n OpCo:sta omistamat osakkeet avoimessa, syrjimättömässä, kilpailuun perustuvassa ja läpinäkyvässä tarjousmenettelyssä 28 päivään helmikuuta 2018 mennessä ([17]). Yksityistämisen toteuttamiseksi määräajassa Saksan viranomaiset toimittavat komissiolle ennen myyntiprosessin aloittamista suunnitelman, joka sisältää merkitykselliset välitavoitteet ([18]). Jos myyntiprosessi saatetaan onnistuneesti päätökseen ja sen päätteeksi saadaan positiivinen hintatarjous, johon ei sisälly tukea (mutta johon sisältyy takaus), suunnitellusta ostosta ilmoitetaan komissiolle, jotta tämä voi arvioida uuden yksikön elinkelpoisuuden. Ostoa ei toteuteta ennen komission antamaa myönteistä päätöstä ([19]). Kun myynti on saatettu onnistuneesti päätökseen, pankki muuttaa nimensä ([20]).

(32) Jos myyntiprosessia ei saateta onnistuneesti päätökseen määräajassa, toisin sanoen jos menettely ei johda hintatarjoukseen, johon ei sisälly tukea (mutta johon sisältyy takaus), tai jos komissio päättelee, että OpCo:n integrointi uuteen yksikköön ei johda pitkällä aikavälillä elinkelpoiseen liiketoimintamalliin, Saksa sitoutuu siihen, että OpCo lopettaa uuden liiketoimintansa ja ainoastaan hallinnoi varoja lopettaakseen liiketoiminnan asianmukaisesti ([21]). Saksan viranomaiset sitoutuivat siihen, että ennen myynnille asetettua määräaikaa HoldCo johtaa OpCo:ta ja pyrkii varmistamaan sen elinkelpoisuuden, kilpailukyvyn ja myyntikelpoisuuden ([22]). Tätä tarkoitusta varten toteutetaan lisätoimenpiteitä, joiden tavoitteena on vähentää OpCo:n kustannuksia (siten, että hallintokustannukset ovat enintään [570–590] miljoonaa euroa vuonna 2016 ja [520–550] miljoonaa euroa vuonna 2017), lujittaa sen pääomapohjaa (esim. vapaaehtoisen vastuiden hallinnan avulla, jos komissio antaa sille hyväksyntänsä), hallinnoida järkevästi riskejä ja luopua osinkojen maksamisesta tai muista maksuista, joita suoritetaan voitoista riippuvaisista instrumenteista, kuten hybrideistä pääomainstrumenteista ([23]).

(33) Lisäksi OpCo:n taseen loppusumma on enintään [100–110] miljardia euroa vuonna 2016 ja [90–100] miljardia euroa vuonna 2017 ([24]). OpCo vähentää edelleen toimintaansa alusrahoituksen alalla ja rajoittaa uusia liiketoimiaan kyseisellä alalla [1–2] miljardiin euroon ([25]). Lisäksi Saksa on edelleen sitoutunut täyttämään tietyt vuoden 2011 päätöksen liitteessä mainitut sitoumukset. OpCo esimerkiksi luopuu alusrahoitukseen liittyvistä toimista ([26]), se ei osallistu ulkoiseen kasvuun hankkimalla määräysvaltaa muista yrityksistä ([27]), se lopettaa kaupankäynnin omaan lukuun (dedicated proprietary trading) ([28]) eikä se mainosta valtiontuen myöntämistä tai siitä muihin kilpailijoihin verrattuna saatavia etuja ([29]).

(34) Lopuksi Saksa sitoutuu siihen, että OpCo noudattaa tiettyjä maksuvalmiuden tunnuslukuja ([30]) ja OpCo:n työntekijöille ja sen hallintoneuvostojen ja muiden elinten jäsenille maksettavia korvauksia koskevia rajoitteita. Siksi mainituille henkilöille maksettavat kokonaiskorvaukset saavat olla enintään 15 kertaa Saksan kansallinen keskipalkka tai 10 kertaa HSH Nordbankin keskimääräinen palkka (ennen jakautumista) ([31]).

2.4 **Menettelyn aloittamisen syyt**

(35) Kuten johdanto-osan 2 ja 15 kappaleessa todetaan, tuen enimmäismäärää pienennettiin 7 miljardiin euroon vuonna 2011, mutta sitä oli korotettava uudelleen alkuperäiselle 10 miljardin euron tasolle vuoden 2013 kesäkuussa, sillä alusmarkkinat alkoivat heiketä vuonna 2011 (ks. johdanto-osan 16 ja 17 kappale).

([17]) Ks. sitoumusluettelon 5.1 kohta.
([18]) Ks. sitoumusluettelon 5.4 kohta.
([19]) Ks. sitoumusluettelon 5.7 kohta.
([20]) Ks. sitoumusluettelon 5.8 kohta.
([21]) Ks. sitoumusluettelon 5.9 kohta.
([22]) Ks. sitoumusluettelon 6 kohta.
([23]) Ks. sitoumusluettelon 6 kohdan a–e alakohta.
([24]) Ks. sitoumusluettelon 7.1 kohta.
([25]) Ks. sitoumusluettelon 7.5 kohta.
([26]) Ks. sitoumusluettelon 7.2 kohta.
([27]) Ks. sitoumusluettelon 8 kohta.
([28]) Ks. sitoumusluettelon 10 kohta.
([29]) Ks. sitoumusluettelon 12 kohta.
([30]) Ks. sitoumusluettelon 11 kohta.
([31]) Ks. sitoumusluettelon 14.2 kohta.

(36) Saksa ilmoitti tästä uudelleenkorotuksesta. Se katsoi, että takaus oli valtiontukea, mutta kyseenalaisti sen, että enimmäismäärän korottamista 10 miljardiin euroon voitaisiin pitää uutena tukena, sillä sama enimmäismäärä oli jo hyväksytty vuoden 2011 päätöksessä ([32]). Lisäksi se väitti, että vaikka komissio katsoisikin uudelleenkorotuksen olevan uutta tukea, sen todettiin jo vuoden 2011 päätöksessä soveltuvan sisämarkkinoille ([33]).

(37) Komissio päätti kuitenkin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että enimmäismäärän korottaminen uudelleen oli uutta tukea. Ensinnäkin takauksen korotuksen myönsi Finanzfonds, jonka omistajia ovat Hampuri ja Schleswig-Holstein. Se on näin ollen myönnetty valtion varoista ja sillä tuetaan kansainvälisesti toimivaa pankkia, millä vaikutetaan pankkialan kilpailuun ja EU:n sisäiseen kauppaan ([34]). Koska yksityinen sijoittaja ei olisi myöntänyt takausta tällaisin ehdoin, takauksella annettiin HSH:lle etua, jota voidaan pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena ([35]).

(38) Toiseksi vaikka Saksa katsoi, ettei uudelleenkorotusta voida pitää uutena tukena, koska 10 miljardin euron enimmäismäärä oli jo hyväksytty vuoden 2011 päätöksessä, komissio selvensi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että takauksen irtisanomisella on sitova vaikutus. Sen ottamista uudelleen käyttöön on pidettävä takaajan ja takauksen saajan uutena sopimuksena, joka perustuu ajan myötä mahdollisesti muuttuneiden riskitekijöiden uuteen taloudelliseen arvioon. Koska vuoden 2011 päätöksellä hyväksytyn takauksen ehdoissa ei säädetty takauksen enimmäismäärän korottamisesta, se edellytti vanhojen ehtojen muuttamista. Komissio päätti näin ollen, että korottamista on pidettävä uuden takauksen myöntämisenä ([36]).

(39) Tuen väliaikaisen sisämarkkinoille soveltuvuuden osalta komissio käytti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä arviointinsa perustana SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohtaa. Sen mukaan valtiontukea voidaan pitää sisämarkkinoille soveltuvana, jos se on tarkoitettu ”jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen”. Koska rahoitusmarkkinoiden tilanne oli edelleen epävakaa, komissio katsoi, että HSH:n kaatumisella voisi olla välittömiä vaikutuksia rahoitusmarkkinoihin ja Saksan koko talouteen ([37]). Rahoituslaitosten valtiontukeen sovellettavien periaatteiden osalta komissio viittasi vuonna 2008 annetun pankkitiedonannon ([38]) 15 kohtaan; tiedonantoa oli kehitetty edelleen menettelyn aloittamista koskevan päätöksen antamisajankohtana pääomapohjan vahvistamista koskevalla tiedonannolla ([39]) ja vuosina 2010 ja 2011 annetuilla voimassaolon jatkamista koskevilla tiedonannoilla ([40]).

(40) Kuten edellä on todettu, Saksa väitti vuonna 2013, että vaikka komissio katsoisikin, että takauksen korottamista on pidettävä uutena tukena, se oli jo todettu sisämarkkinoille soveltuvaksi vuoden 2011 päätöksessä, joten kyseinen arviointi sitoo komissiota, eikä se voi tehdä toisenlaista päätelmää ([41]).

(41) Komissio selvensi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että vaikka se oli todennut vuonna 2011, että 10 miljardin euron enimmäismäärä oli sisämarkkinoille soveltuvaa tukea, arviointi perustui komission arviointiin takauksesta, josta Saksa ilmoitti 30 päivänä huhtikuuta 2009, ja vuoden 2011 päätöksen perustana olleeseen senhetkiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä rahoitusnäkymiin, jotka HSH esitti kyseiseen päätökseen sisältyneen arvioinnin perustaksi. Rakenneuudistussuunnitelmassa oletettiin tuolloin, että HSH maksaisi takausmaksuja vain 7 miljardin euron takauksesta ([42]).

(42) Komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että vaikka uuden tuen soveltuvuuden arvioinnin kannalta merkitykselliset seikat olivat merkityksellisiä myös edellisen arvioinnin kannalta, niitä olisi tutkittava nykyisessä muodossaan. Tätä taustaa vasten etenkin HSH:n elinkelpoisuuden arvioinnissa oli otettava huomioon vallitseva taloudellinen tilanne, jotta voitiin päättää, soveltuuko uusi tuki sisämarkkinoille ([43]).

([32]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 30 kappale.
([33]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 31 kappale.
([34]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 38 ja 39 kappale.
([35]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 40 kappale.
([36]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 41 kappale.
([37]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 45 kappale.
([38]) Tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta maailmanlaajuisen finanssikriisin seurauksena rahoituslaitosten suhteen toteutettuihin toimenpiteisiin (EUVL C 270, 25.10.2008, s. 8).
([39]) Komission tiedonanto rahoituslaitosten pääomapohjan vahvistamisesta tämänhetkisessä finanssikriisissä: tuen rajaaminen välttämättömään vähimmäismäärään ja suojatoimet kilpailun kohtuuttoman vääristymisen estämiseksi (EUVL C 10, 15.1.2009, s. 2).
([40]) Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta finanssikriisin yhteydessä pankkien hyväksi toteutettaviin tukitoimenpiteisiin 1 päivästä tammikuuta 2011 (EUVL C 329, 7.12.2010, s. 7), ja komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta finanssikriisin yhteydessä pankkien hyväksi toteutettaviin tukitoimenpiteisiin 1 päivästä tammikuuta 2012 (EUVL C 356, 6.12.2011, s. 7).
([41]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 47 kappale.
([42]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 48 kappale.
([43]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 49 kappale.

(43) Komissio totesi tässä yhteydessä, että merenkulkuala oli HSH:n keskeinen toimiala, ja sitä pidettiin sen vuoksi ongelmallisena pankin elinkelpoisuuden kannalta vuoden 2011 päätöksessä. Merenkulkualan taloudellinen tilanne on sittemmin heikentynyt edelleen. Merenkulkualan kriisi oli näin ollen osoittautunut odotettua pidemmäksi ja syvemmäksi, ja se oli vaikuttanut yleisesti luottokelpoisuuteen alusrahoitusmarkkinoilla ja kasvattanut HSH:n riskipainotettuja omaisuuseriä ([44]).

(44) Komissio huomautti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että takauksen korottaminen kasvattaisi takausmaksuja noin 1 miljardin euron verran ja että näillä lisäkustannuksilla olisi merkittävä vaikutus HSH:n kannattavuuteen tulevaisuudessa ([45]).

(45) Vaikka ylimääräiset takausmaksut sisältyivät vuonna 2013 toimitetussa takauksen uudelleen korottamista koskevassa ilmoituksessa esitettyyn liiketoimintasuunnitelmaan, komissio epäili liiketoimintasuunnitelman perustana olleiden oletusten luotettavuutta ja huomautti, että päivitetty stressiskenaario puuttui. Koska HSH:n vuoden 2011 rakenneuudistussuunnitelman perusskenaarion talousennusteet eivät toteutuneet eikä se onnistunut kehittämään uutta liiketoimintaa odotetussa määrin, komissio pohti, onko liiketoimintastrategiaa mukautettava ja onko pankin pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamiseksi ryhdyttävä vaihtoehtoisiin toimenpiteisiin ([46]).

(46) Edellä esitetyistä syistä komissio totesi suhtautuvansa epäilevästi siihen, että HSH:n elinkelpoisuus palautuisi vuoden 2011 päätöksessä oletetulla tavalla. Se pyysi lisätietoja, jotka tukevat liiketoimintasuunnitelman oletuksia ja merenkulkualasta toimitettuja näkymiä, sekä todisteita siitä, että ylimääräiset takausmaksut eivät rasita liikaa pankin rahoituskapasiteettia edes stressiskenaariossa ([47]).

(47) Komissio ei kuitenkaan esittänyt menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä vastuunjakoa tai vuoden 2011 päätöksessä hyväksyttyjä kilpailutoimenpiteitä koskevia epäilyjä. Komissio totesi, että koska uusi tuki oli vuonna 2011 hyväksytyn toimenpiteen rajoissa, kyseiset toimenpiteet olivat edelleen asianmukaisia ([48]). Koska takausta oli tarpeen korottaa ja korvaus siitä oli asianmukainen, komissio päätteli, että tuki soveltui väliaikaisesti sisämarkkinoille ([49]).

3. SAKSAN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET

(48) Saksa toisti menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä esittämissään huomautuksissa ([50]) ensinnäkin alkuperäisen kantansa siitä, että takauksen korottaminen uudelleen ei ollut uusi tukitoimenpide, sillä korotus ei ylittänyt vuoden 2011 päätöksessä hyväksyttyä 10 miljardin euron enimmäismäärää. Tätä kantaa ei sen mukaan muuta se, että määrän alentamisella oli sitova vaikutus tai että takaussopimuksessa ei säädetty takauksen korottamisesta uudelleen ja takauksen korotusta olisi pidettävä uutena sopimuksena. Saksan mukaan merkitystä on uudelleenkorotuksen taloudellisella vaikutuksella takauksen myöntäneiden osavaltioiden tilanteeseen, eikä niiden tilanne muuttunut uudelleenkorotuksen seurauksena etenkään, koska uudelleen korotetun takauserän käytön todennäköisyys ei lisääntynyt merkittävästi. Lisäksi uudelleenkorotus oli suurelta osin yhdenmukainen alkuperäisen, täysimääräisen takauksen kanssa, jota komissio oli jo arvioinut vuoden 2011 päätöksen yhteydessä sekä perusskenaarion että huonoimman vaihtoehdon skenaarion kannalta ([51]).

(49) Toiseksi Saksa vahvisti aiemman näkemyksensä siitä, että vaikka uudelleenkorotuksen katsottaisiinkin olevan uutta tukea, vuoden 2011 hyväksynnän perustelut kattoivat sen, kuten komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Komissio ilmoitti tuolloin, ettei sillä ollut – siinä vaiheessa – epäilyjä siitä, että vastuunjako ja kilpailutoimenpiteet, joita pidettiin sisämarkkinoille soveltuvina ja riittävinä vuoden 2011 päätöksessä, olivat edelleen asianmukaisia, sillä uusi tuki säilyi vuoden 2011 päätöksessä hyväksyttyjen toimenpiteiden rajoissa ([52]). Saksan mukaan komission vuoden 2011 päätöksessä esittämät tuen hyväksymistä koskevat perustelut sitovat komissiota.

([44]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 50 kappale.
([45]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 52 kappale.
([46]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 53 ja 54 kappale.
([47]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 56 kappale.
([48]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 57 kappale.
([49]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 63 kappale.
([50]) Saksa toimitti huomautukset – jotka ilmensivät Saksan, Schleswig-Holsteinin, Hampurin ja HSH:n yhteistä kantaa – 30 päivänä syyskuuta 2013 päivätyllä kirjeellä.
([51]) Ks. esim. vuoden 2011 päätöksen johdanto-osan 61 kappale.
([52]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 57 kappale.

(50) Kolmanneksi Saksa totesi, että takauksen enimmäismäärän korottamisella uudelleen tuettiin HSH:n pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamista, minkä lisäksi se oli vastasi vuonna 2011 hyväksytyn rakenneuudistussuunnitelman tavoitteita. Saksa totesi tässä yhteydessä, ettei ollut mitään perusteita epäillä pankin pitkän aikavälin elinkelpoisuutta ja sen liiketoimintamallin kestävyyttä. Sen mukaan tällä välin ilmenneillä liiketoimintasuunnitelmaa koskevilla poikkeuksilla ei voida perustella toisenlaisia päätelmiä. Lykkäämällä takauksen osittaista irtisanomista kahdella tai kolmella vuodella varmistetaan kestävämpi ja riskittömämpi liiketoimintamalli, kun otetaan huomioon merenkulkualan kriisin jatkuminen ja valvontavaatimukset. Korkeammat takausmaksut, joita pankin on maksettava takauksen uudelleen korottamisen seurauksena, olisivat pankin kannalta kohtuullisia, kun otetaan huomioon sen riittävä pääomapohja ja muut toimenpiteet, jotka on sisällytetty vuoden 2011 päätöksessä hyväksyttyyn rakenneuudistussuunnitelmaan.

(51) Lopuksi Saksa totesi, että tarve korottaa takausta uudelleen johtui ulkoisista tekijöistä, joita olivat esimerkiksi finanssikriisin jatkuminen, rahoituslaitoksiin sovellettavien sääntelyvaatimusten lisääntyminen ja kansainvälisten tilinpäätösstandardien, jäljempänä 'IFRS-standardit', käyttöönotto vakavaraisuussuhteen laskennassa.

(52) Huomautusten esittämisen jälkeen Saksa jatkoi tiivistä yhteistyötään komission kanssa ja toimitti useita päivitettyjä rakenneuudistussuunnitelmia. Ensimmäinen toimitettiin vuoden 2013 joulukuussa, ja vuoden 2014 huhtikuussa toimitettiin tarkistettu rakenneuudistussuunnitelma, joka perustui varovaisempiin oletuksiin. Tämän lisäksi vuoden 2015 huhtikuussa toimitettiin päivitetty versio liiketoimintasuunnitelmasta. Nämä suunnitelmat eivät kuitenkaan poistaneet komission epäilyjä, jotka koskivat niiden soveltuvuutta HSH:n elinkelpoisuuden palauttamiseen. Tämän jälkeen Saksan viranomaiset ryhtyivät etsimään muita ratkaisuja. Nämä toimet johtivat myöhemmin vuoden 2016 toimenpiteitä koskevaan pääsuunnitelmaan, josta Saksa sopi komission kanssa lokakuussa 2015.

(53) Näin ollen Saksa ilmoitti uudelleen 21 päivänä maaliskuuta 2016 vuonna 2013 annetun takauksen korottamisesta uudelleen valtiontukena HSH:n myyntiä tai, jos myynti epäonnistuu, toiminnan lopettamista varten.

4. **TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI**

(54) Vuoden 2013 toimenpide, joka koski takauksen korottamista uudelleen 7 miljardista eurosta 10 miljardiin euroon, oli hyväksytty väliaikaisesti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Komissio on jo päättänyt, että kyseisestä toimenpidettä on pidettävä valtiontukena ([53]). Saksa katsoi menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä esittämissään huomautuksissa (ks. johdanto-osan 49 kappale), ettei takauksen uudelleen korottaminen ole uutta tukea. Vaikka sitä pidettäisiinkin sellaisena, vuonna 2011 annetun hyväksynnän perusteet kattoivat Saksan mukaan sen. Saksa ei kuitenkaan täsmentänyt kantaansa eikä esittänyt todisteita kantansa tueksi. Lopuksi Saksa ilmoitti uudelleen takauksen uudelleen korottamisesta "SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena" ([54]), joka käytetään HSH:n myyntiin ja toiminnan lopettamiseen, ja vahvisti näin komission arvion. Komissio vahvistaa näin ollen tässä päätöksessä menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esittämänsä käsityksen siitä, että toimenpiteeseen sisältyy valtiontukea. Tämä näkemys perustuu kyseisessä päätöksessä esitettyihin perusteluihin, eikä se ole tehnyt uutta arviointia.

(55) Komission on kuitenkin arvioitava, sisältyykö vuoden 2016 toimenpiteisiin valtiontukea ([55]).

(56) Lopuksi komission on arvioitava, voidaanko kyseisiä tukitoimenpiteitä – vuoden 2013 toimenpidettä ja vuoden 2016 toimenpiteitä (jos ne sisältävät tukea) – pitää sisämarkkinoille soveltuvina.

4.1 **Tuen sisältyminen vuoden 2016 toimenpiteisiin**

(57) Komissio toteaa, että Saksan viranomaisten mukaan vuoden 2016 toimenpiteillä ei myönnetä ylimääräistä valtiontukea.

(58) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Toimenpide on kyseisessä määräyksessä tarkoitettua valtiontukea, jos kaikki seuraavat ehdot täyttyvät: a) toimenpiteen on katsottava johtuvan valtiosta, ja se rahoitetaan valtion varoista; b) siitä on aiheuduttava saajalleen taloudellista etua; c) kyseisen edun on oltava valikoiva ja d) toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua ja voitava vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

([53]) Ks. johdanto-osan 37 ja 38 kappale.
([54]) Saksan ilmoituksen yhteydessä 21 päivänä maaliskuuta 2016 toimitettu kirje.
([55]) Ks. 2.2.2 kohta.

(59) Valtion varojen käytön osalta vuoden 2016 toimenpide 1 sisältää sekä huonompaa etuoikeusasemaa koskevan lausekkeen että mekanismin, jolla voidaan lykätä osittain takausmaksuja koskevia sitoumuksia julkisia omistajia kohtaan. Molempien tarkoituksena on minimoida HoldCo:n maksukyvyttömyysriski. Nämä säännöt koskevat sitoumuksia, jotka liittyvät julkisille omistajille maksettaviin korvauksiin. Jos vuoden 2016 toimenpiteellä 1 on annettu HSH:lle etua, nämä toimet voivat johtaa valtion varojen menettämiseen.

(60) Tämän vuoksi komissio katsoo, että molempiin vuoden 2016 toimenpiteisiin sisältyy valtion varoja. Vuoden 2016 toimenpide 1 sisältää huonompaa etuoikeusasemaa koskevan sopimuksen ja takauspalkkioina vuoden 2011 päätöksen perusteella suoritettavien maksujen osittaista lykkäämistä koskevan mekanismin, ja vuoden 2016 toimenpiteessä 2 osavaltiot maksavat OpCo:lle vastiketta siirretyistä omaisuuseristä.

(61) Vuoden 2016 toimenpide 2, joka koskee osavaltioiden hankkimia omaisuuseriä, on valtion toteuttama toimenpide. Vuoden 2016 toimenpide 1, joka koskee palkkioiden maksurakenteen muuttamista, johtuu Finanzfondsin julkisista omistajista ja näin ollen valtiosta. Toimenpiteen johtuminen valtiosta käy ilmi siitä, että muutos on osa laajempaa toimenpidekokonaisuutta, jonka toteuttamiseen osavaltiot osallistuivat aktiivisesti.

(62) Vuoden 2016 toimenpiteet suosivat ainoastaan HSH:ta. Ne ovat näin ollen valikoivia. Ne voivat vääristää kilpailua estämällä markkinavoimien normaalin vaikutuksen. Koska rahoituspalvelujen alalla käydään unionissa vapaata kilpailua, ne vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(63) Kun määritetään, sisältävätkö vuoden 2016 toimenpiteet tukea, komission on arvioitava, annetaanko vuoden 2016 toimenpiteillä HSH:lle sellaista lisäetua, joka on sille jo vuoden 2013 toimenpiteellä annettua etua laaja-alaisempaa.

(64) Ennen vuoden 2016 toimenpiteillä mahdollisesti annetun lisäedun arvioimista komission on tarkasteltava takauksen toimintatapaa, jotta se voi arvioida ehdotettujen vuoden 2016 toimenpiteiden täytäntöönpanon vaikutusta takauksen toimintaan.

4.1.1 *Takausmekanismi ja vuoden 2016 toimenpiteiden vaikutus*

(65) Vuoden 2011 päätöksellä hyväksytty toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskeva takaus on synteettinen arvopaperi. Tämä tarkoittaa sitä, että suojattu salkku jaetaan keinotekoisesti kolmeen etuoikeusluokkaan, jotka ovat seuraavat:

1) pankin täysimääräisesti suojaama 3,2 miljardin euron heikoin tai suuririskisin etuoikeusluokka, joka on jo kuoletettu;

2) valtion takaama 10 miljardin euron toiseksi suuririskisin etuoikeusluokka (vuodelta 2011 on jäljellä 7 miljardia euroa ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä väliaikaisesti hyväksytty ylimääräinen 3 miljardin euron summa); ja

3) ylin etuoikeusluokka.

(66) Takauksen olemassaololla on kahdenlaisia vaikutuksia, tarkemmin sanottuna IFRS-standardien mukaiseen kirjanpitoon ja valvontaviranomaisten soveltamien sääntelyä ja toiminnan vakautta koskevien sääntöjen mukaisiin pääomavaatimuksiin koskevia vaikutuksia.

Kirjanpitovaikutukset

(67) Ensinnäkin takauksesta korvataan kaikki suojatusta salkusta aiheutuneet tappiot, jotka ovat yli 3,2 miljardia euroa ja alle 13,2 miljardia euroa ([56]).

(68) Niin kauan kuin suojatut omaisuuserät näkyvät edelleen taseessa, kyseisiä omaisuuseriä koskevista arvonalennuksista ja varauksista, jotka on tehty IFRS-standardien mukaisesti, tehdään vastakirjaus samansuuruisella korvauserällä. Vasta kun omaisuuserät on suoritettu lopullisesti, eivätkä ne enää sisälly taseeseen, josta käyvät selvästi ilmi aiheutuneet tappiot, takauksen perusteella esitettävät korvausvaateet maksetaan rahana.

([56]) Kun pankin kattama 3,2 miljardin euron suuririskisin etuoikeusluokka on käytetty kokonaan, tappiot korvataan kaikilta osin 10 miljardin euron enimmäismäärään asti. Takauksen myöntäjä maksaa pankille takaisin suojatun salkun jokaisen tappiollisen euron alkaen 3,2 miljardin euron + yhden euron tappioista 13,2 miljardin euron tappioihin.

(69) Tällaiset takauksen perusteella esitettävät erityyppiset korvausvaateet johtavat takauksen erilaiseen käyttöön:

1) Kulloinkin tosiasiassa käytetyn takauksen määrä, jäljempänä 'tosiasiassa käytetty määrä', vastaa suojatun salkun maksettujen tappioiden määrää tiettynä ajankohtana. Vuoden 2015 lopussa oli maksettu tosiasiassa [1,2–2,0] miljardin euron tappiot. Tällä hetkellä käsiteltävänä olevien vaateiden perusteella määrän tiedetään nousevan [2–3] miljardiin euroon vuonna 2016.

2) Sitä vastoin takauksen käyttämätön määrä, jäljempänä 'käyttämätön määrä', on lisätappioita varten edelleen käytettävissä oleva määrä, joka on tässä tapauksessa [8,2–10,0] miljardia euroa (yhteensä 10 miljardin euron takaus vähennettynä [3,2–5,0] miljardin euron maksettujen ja tiedossa olevien tappioiden ja 3,2 miljardin euron suuririskisimmän osan välisellä erolla).

3) Käytetyn takauksen kokonaismäärällä, jäljempänä 'käytetty kokonaismäärä', tarkoitetaan takauksen määrää, joka on maksettu, kun alun perin suojattu salkku on selvitetty täysimääräisesti. Käytettävää kokonaismäärää ei voida tietää vielä tässä vaiheessa.

4) Paras likimääräinen arvio tähän mennessä käytetystä kokonaismäärästä on takauksen virtuaalinen käyttö, jäljempänä 'virtuaalinen käyttö', joka lasketaan siten, että tosiasiassa käytettyyn määrään lisätään suojattua salkkua koskevat IFRS-standardien mukaisesti tehdyt varaukset. Virtuaalinen määrä on tällä hetkellä [6–8] miljardia euroa ([9,2–11,2] miljardin euron tosiasiallisesti käytetty määrä lisättynä varauksilla ja vähennettynä 3,2 miljardin euron suuririskisimmällä osalla). Pankki laskee myös arvion käytetystä kokonaismäärästä, jäljempänä 'arvio käytetystä kokonaismäärästä'.

(70) Takauksesta suoritettavat maksut muodostuvat kahdesta osasta: 4,00 prosentin peruspreemiosta, jäljempänä 'peruspreemio', ja 3,85 prosentin ylimääräisestä preemiosta, jäljempänä 'ylimääräinen preemio'. Peruspreemion laskentaperusteena käytetään käyttämättä olevan takauksen kokonaismäärää, joka on 10 miljardia euroa. Ylimääräisen preemion laskentaperusteena on käytetty kokonaismäärää, jota ei voida vielä tietää ([57]).

(71) IFRS-standardien mukaan käyttämättä olevasta takauksesta suoritettujen maksujen katsotaan olevan vakuutusmaksuja ja ne kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan.

(72) Kun käy todennäköiseksi, että takausta käytetään, tai jos tosiasiassa käytetty määrä on nollaa suurempi, takauksen kyseisestä osasta suoritettavat maksut ovat ennakoitavissa. IFRS-standardien mukaan tällaiset maksut ovat rinnastettavissa vastuisiin (etu on vastaanotettu, mutta se on maksettava takaisin), ja takaisinmaksua varten on luotava varaus. IFRS-standardien mukaan asiaa koskevien varausten määrää on lisättävä, kun arvio käytetystä kokonaismäärästä suurenee. Siksi takauksen ylimääräinen käyttö johtaa käytettyä kokonaismäärää koskevan arvion kasvuun ja vastaavasti suurempiin palkkiomaksuihin tulevaisuudessa, mikä puolestaan johtaa tarvittavien varausten kasvuun.

(73) Ylimääräiseen preemioon sovelletaan lykkäysmekanismia, Besserungsschein-sopimusta, joka otetaan käyttöön, kun CET1 on 10 prosenttia HSH:n konsolidoidulla tasolla (HoldCo + OpCo). Tämä lykkäysmekanismi mahdollistaa kaikkien erääntyvien maksujen täysimääräisen lykkäämisen vuoteen [2030–2040] asti. Lisäksi tätä lykkäysmekanismia voidaan soveltaa myös varauksiin, joita on luotava Besserungsschein-sopimukseen sisältyviä tulevia maksuja varten. Tällaiset varaukset voidaan vapauttaa puskuriksi tappioiden varalta, jos nämä tappiot johtaisivat siihen, että CET1-suhde laskee alle 10 prosenttiin ([58]).

Vaikutukset toiminnan vakauteen

(74) Toiseksi synteettisiin arvopaperistamisrakenteisiin, kuten toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevaan takaukseen, sovellettavaan Basel II -säännöstöön sisältyvän valvontaviranomaisen kehittämän arviointimallin, jäljempänä 'valvontaviranomaisen kehittämä arviointimalli', mukaan riskipainotettujen omaisuuserien laskennassa ylimpään etuoikeusluokkaan sovellettava riskipainotus pienenee takauksen vuoksi 20 prosenttiin ([59]).

(75) Toiminnan vakautta koskevien sääntöjen mukaan, ja kun otetaan huomioon valvontaviranomaisille niiden soveltamisessa annettu harkintavalta, on pidettävä mielessä kaksi raja-arvoa, jotta takauksella on tällainen vaikutus. Ensimmäinen raja-arvo määräytyy vakavaraisuuslaskennassa määritettyjen odotettujen tappioiden perusteella (perusskenaariossa), kun taas toinen raja-arvo riippuu jäljellä olevan suojatun salkun odottamattomista tappioista (lisätappiot huonoimman vaihtoehdon skenaariossa). Takauksen käyttämättömän määrän on katettava tiettyyn tasoon asti jäljellä olevan salkun odotettujen ja odottamattomien tappioiden määrä. Se, rikotaanko yhtä

([57]) Ks. johdanto-osan 24 ja 25 kappale.
([58]) Ks. johdanto-osan 25 kappale.
([59]) Valvontaviranomainen laskee riskipainotetut omaisuuserät määrittääkseen pääoman absoluuttisen määrän, joka pankilla on oltava.

raja-arvoa tai molempia raja-arvoja, riippuu näin ollen takauksen käyttämättömästä määrästä, johon vaikuttaa merkittävästi maksettujen tappioiden määrä.

(76) Jos ensimmäistä raja-arvoa rikotaan, valvontaviranomaisen kehittämän arviointimallin soveltaminen johtaa siihen, että ylimpään etuoikeusluokkaan liittyvät riskipainotetut omaisuuserät kasvavat 20 prosentin vähimmäistasoon nähden siten, että kasvu tapahtuu suhteessa kattamattomien tappioiden määrään. Jos toista raja-arvoa rikotaan, valvontaviranomaisen kehittämää arviointimallia ei voida enää soveltaa lainkaan. Tällöin ylimpään etuoikeusluokkaan liittyvät riskipainotetut omaisuuserät kasvavat välittömästi 20 prosentin vähimmäistasolta tasolle, jota sovellettaisiin, jos takausta ei olisi (tavanomaista jyrkempi vaikutus).

4.1.2 *Vuoden 2016 toimenpiteeseen 1 sisältyvä etu*

(77) Ilmoituksen mukaan HSH jaetaan HoldCo:hon ja OpCo:hon. Vuoden 2011 päätöksessä hyväksytyn takausten korvausjärjestelmän mukaiset takausmaksut eivät muutu. Maksut jakautuvat kuitenkin seuraavasti:

1) OpCo maksaa edelleen 2,20 prosenttia takauksen toistaiseksi käyttämättömästä osasta.

2) HoldCo vastaa kaikista muista takausmaksuista ja maksaa:

   1) 1,80 prosenttia jäljellä olevan takauksen kokonaismäärästä;

   2) 2,20 prosenttia takauksen jo käytetystä osasta;

   3) 3,85 prosenttia lopulta käytetystä takauksen osasta Besserungsschein-sopimuksen mukaisesti.

(78) Jakaminen OpCo:hon ja HoldCo:hon johtaa siihen, että takauksesta maksettava korvaus vaikuttaa kirjanpidollisesti edelleen OpCo:n tasolla, kun taas kaikki IFRS-standardien mukaiset varausvaatimukset, jotka perustuvat takauksen käytetystä osasta suoritettaviin takausmaksuihin, kohdistuvat nyt HoldCo:hon. Komissio korostaa kuitenkin, että pankin konsolidoidulla tasolla (HoldCo + OpCo) takauksen rakenne tai sen vaikutukset pysyvät samoina, joten jakamisesta ei sinällään koidu lisäetua HSH:lle.

(79) Saksan antamien sitoumusten perusteella HoldCo ei itse harjoita liiketoimintaa, ja siksi sillä ei ole muita tuloja kuin sen osakkuudesta OpCo:ssa saatavat tulot. HoldCo saa kuitenkin OpCo:lta likviditeettiä 260 miljoonaa euroa. Tästä 50 miljoonaa euroa osoitetaan myyntikauden toimintakuluja varten ja 210 miljoonaa euroa takausmaksujen hoitamiseen, kun ne erääntyvät.

(80) Edellä esitetystä velvoitteiden jaosta komissio huomauttaa, että maksut, jotka erääntyvät HoldCo:n maksettaviksi myyntiprosessin aikana vuosien 2016 ja 2017 lopussa, määräytyvät seuraavien seikkojen perusteella:

1) jäljellä olevan takauksen kokonaismäärä (1,80 prosentin takausmaksun laskentaperuste, jäljempänä 'maksukomponentti 1');

2) tosiasiassa käytetyn takauksen määrä vuonna 2016 ja 2017 (HoldCo:n vastuulle siirtyvän 2,20 prosentin takausmaksun laskentaperuste, jäljempänä 'maksukomponentti 2'); ja

3) käytetyn takauksen kokonaismäärä (Besserungsschein-sopimuksen mukaisen 3,85 prosentin takausmaksun laskentaperuste, jäljempänä 'maksukomponentti 3').

1,80 prosentin peruspreemio

(81) Maksukomponentin 1 osalta jäljellä olevan takauksen kokonaismäärä on tällä hetkellä 10 miljardia, vuoden 2013 toimenpide mukaan lukien. Määrä ei voi enää kasvaa, sillä 10 miljardia euroa on kiinteä enimmäismäärä. On myös epätodennäköistä, että määrä laskee myyntiprosessin aikana.

(82) Koska tämä 10 miljardin euron summa on 1,80 prosentin suuruisen maksukomponentin 1 laskentaperuste, komissio katsoo, että maksukomponenttia 1 koskeva vuotuinen takausmaksuvelvoite on 180 miljoonaa euroa.

2,20 prosentin peruspreemio

(83) Komissio muistuttaa maksukomponentin 2 osalta siitä, että uusimpien saatavilla olevien arvioiden mukaan suojatun salkun maksettujen tappioiden määrä kasvaa vuonna 2016 noin [3,2–5,0] miljardiin euroon, joka on [0–1,8] miljardia euroa enemmän kuin 3,2 miljardin euron suuririskisin etuoikeusluokka.

(84) Tämä määrä kasvaa edelleen HSH:lle vuoden 2016 toimenpiteen 2 vuoksi aiheutuvien tappioiden määrällä, toisin sanoen kun enintään 6,2 miljardin euron (EAD) suojatut omaisuuserät siirretään julkisille omistajille. Sitoumusten mukaan omaisuuserien siirtoarvot perustuvat ilmoitukseen liitettyyn luetteloon, josta käyvät ilmi komission asiantuntijoiden markkinahintojen arvioinnin tulokset.

(85) Komissio huomauttaa, että sitoumusten mukaan pankki pyrkii siirtämään vain 5 miljardin euron (EAD) omaisuuserät vuoden 2016 kesäkuun loppuun mennessä. Takaus säilyy valtaosin käyttämättömänä siirtopäivään asti, ja OpCo maksaa siksi asiaan kuuluvat maksut.

(86) Siirtoarvoja koskevan luettelon perusteella (ks. tämän päätöksen liite II) ja sen mukaan, miten takauksen käyttö optimoidaan, käytettävissä olevien [8–10] miljardin euron (EAD) omaisuuserien luettelosta valitun 5 miljardin euron (EAD) salkun siirrosta mahdollisesti aiheutuvat ja takauksesta maksettavat lisätappiot ovat todennäköisesti [1–4] miljardia – [1–4] miljardia euroa.

(87) Tämän vuoksi komissio katsoo, että maksukomponentin 2 osalta maksuvelvoite on vuonna 2016 kuuden kuukauden ajalta todennäköisesti [25–35] miljoonaa – [25–35] miljoonaa euroa.

3,85 prosentin ylimääräinen preemio

(88) Komissio huomauttaa maksukomponentin 3 osalta, että 3,85 prosentin maksu on sidottu Besserungsschein-sopimukseen, jota aletaan soveltaa, kun CET1-suhde on 10 prosenttia HSH:n konsolidoidulla pääomatasolla (HoldCo + OpCo). Uusimpien saatavilla olevien lukujen mukaan HSH:n CET1-suhde on jo nyt 10 prosentin alarajalla, ja Besserungsschein-sopimukseen liittyvien varausten määrä on noin [700–800] miljoonaa euroa.

(89) [1–4] miljardin – [1–4] miljardin euron lisätappiot, jotka aiheutuvat 5 miljardin euron (EAD) omaisuuserien siirrosta pankilta osavaltioille, johtavat käytetyn takauksen odotetun kokonaismäärän kasvuun ja vastaavasti IFRS-standardeja sovellettaessa uusiin varaustarpeisiin sekä maksukomponentin 2 että maksukomponentin 3 osalta.

(90) Komission arvioinnin mukaan ylimääräinen varaustarve, joka syntyy maksukomponentin 2 osalta IFRS-standardeja sovellettaessa, on todennäköisesti noin [700–900] miljoonaa – [700–900] miljoonaa euroa.

(91) Pankin toimittaman rakenneuudistussuunnitelman mukaan tällaisia ylimääräisiä varauksia ei todennäköisesti voida rahoittaa pankin nettotuloista. Tämän vuoksi on todennäköistä, että ne johtavat konsolidoidulla tasolla Besserungsschein-sopimuksen käyttöön suunnilleen samansuuruisena. Besserungsschein-sopimuksen käyttö on kuitenkin rajattu jäljellä olevan puskurin määrään, joka on [700–800] miljoonaa euroa. Näin ollen [700–900] miljoonan – [700–900] miljoonan euron lisämaksu johtaisi siihen, että CET1-suhde pienenisi konsolidoidulla tasolla alle 10 prosenttiin.

(92) Besserungsschein-sopimus kattaa maksukomponenttia 3 koskevat varaukset (ks. johdanto-osan 73 kappale). Koska maksukomponenttia 2 koskevien varausten luomisen jälkeen Besserungsschein-sopimuksen koko varauspuskuri olisi käytetty loppuun ja CET1-suhde olisi jo pudonnut alle 10 prosenttiin, myös maksukomponenttia 3 koskevien ylimääräisten varausten luomista olisi lykättävä.

(93) Saksan toimittamissa sitoumuksissa sallittu yli 5 miljardin euron omaisuuserien siirto myyntijakson aikana johtaa todennäköisesti lisätappioihin. Tällaiset tappiot pienentävät edelleen CET1-suhdetta konsolidoidulla tasolla ja vähentävät sen todennäköisyyttä, että CET1-suhde nousee yli 10 prosenttiin. Maksukomponenttia 3 koskevat maksut tai varaukset olisivat tarpeen vain tällaisessa tapauksessa.

(94) Tämän vuoksi komissio pitää todennäköisenä, ettei maksukomponentti 3 edellytä maksuja tai varauksia myyntiprosessin aikana. Komissio huomauttaa lisäksi, että onnistuneen myynnin jälkeen osavaltioilla on takaussopimuksen perusteella oikeus luopua 3,85 prosentin ylimääräisen preemion maksuvelvoitteesta ([60]).

([60]) Tämä oikeus vahvistettiin jo vuonna 2009 käyttöönotetussa alkuperäisessä takaussopimuksessa.

Vuoden 2016 toimenpidettä 1 koskevat maksut

(95) Kun otetaan huomioon toimitetut tiedot, mukaan lukien se seikka, että vuoden 2016 toimenpide 2 eli omaisuuserien siirto toteutetaan vuoden 2016 kesäkuun lopussa, komissio päättelee, että HoldCo:n maksuvelvoitteet vuonna 2016 ovat todennäköisesti [205–210] miljoonaa – [210–220] miljoonaa euroa. Komissio on tyytyväinen siihen, että tämä vaihteluväli vastaa pitkälti OpCo:n HoldCo:lle käyttöön asettamaa 210 miljoonan euron likviditeettiä.

(96) Lisäksi OpCo maksaa 2,20 prosentin maksut takauksen käyttämättömästä määrästä ilman, että käytössä on minkäänlaista täydentävää lykkäysmekanismia. Maksut kattavat etenkin vuoden 2016 kuuden ensimmäisen kuukauden täyden takausmaksun, ennen kuin vuoden 2016 toimenpide 2 pannaan täytäntöön.

(97) Saatavilla olevien tietojen mukaan takausmaksut, jotka maksetaan osavaltioille vuodelta 2016 vuoden 2016 toimenpiteiden täytäntöönpanon jälkeen, ovat hyvin todennäköisesti vähintään [385–400] miljoonaa euroa ([175–190] miljoonaa euroa OpCo + 210 miljoonaa euroa HoldCo). Tämä tarkoittaa, että vuonna 2016 seuraavaan maksupäivään voidaan lykätä korkeintaan [0–15] miljoonan euron takausmaksut. Tällaisesta lykkäyksestä maksettava vuotuinen korko olisi 10 prosenttia.

Vuoden 2017 palkkiomaksut

(98) Komissio toteaa kuitenkin, että vuonna 2017 HoldCo:lta veloitettavat palkkiomaksut saattavat olla suurempia. On nimittäin mahdollista, että julkisille omistajille siirretään muita takauksen kattamia omaisuuseriä, jolloin HoldCo:n on maksettava 2,20 prosentin takauspreemio koko vuodelta.

(99) Kuten edellä on todettu, HoldCo:lla ei ole tuloja, joten on todennäköistä, että jos OpCo:n myynti tapahtuu vuoden 2017 maksujen erääntymisen jälkeen, HoldCo ei kykene suoriutumaan näistä vuoden 2017 maksuvelvoitteistaan, kun ne erääntyvät. Saksan esittämien sitoumusten mukaan tällaisessa tapauksessa palkkioiden maksamista lykätään seuraavaan maksupäivään 10 prosentin vuosikorolla.

(100) Komissio muistuttaa, että Saksan esittämien sitoumusten mukaan HSH:n myynnin on toteuduttava viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2018 ja että HoldCo:n onnistuneesta myynnistä saamat tuotot käytetään ensisijaisesti takauksesta aiheutuvien maksuvelvoitteiden täyttämiseen.

(101) Tämän vuoksi maksuvelvoitteita, joita ei voida täyttää vuoden 2017 loppuun mennessä, lykätään vain, jos OpCo:ta ei ole vielä myyty kyseiseen ajankohtaan mennessä. Tällöinkin maksuja lykättäisiin korkeintaan kaksi kuukautta, kunnes OpCo on myyty tai sen toiminta on lopetettu asianmukaisesti. Tällaisesta mahdollisesta lykkäyksestä maksettaisiin korvausta, jonka vuotuinen korko on 10 prosenttia.

Päätelmät

(102) Komissio toteaa yhteenvetona, että on mahdollista, että 400 miljoonan euron maksuja, jotka erääntyisivät nykyisen takaussopimuksen mukaan vuoden 2016 lopussa (1,80 prosenttia + 2,20 prosenttia jäljellä olevasta 10 miljardin euron takauksesta), ei makseta täysimääräisinä, joskin lykkäys koskisi todennäköisesti korkeintaan [0–15] miljoonaa euroa. Vuonna 2017 erääntyviä maksuja on sen sijaan mahdollisesti lykättävä kaikilta osin, jos maksuja lykätään korkeintaan kahdella kuukaudella ottaen huomioon myynnin määräaika, joka on 28 päivänä helmikuuta 2018.

(103) Sitoumusten mukaan lykkäyksistä maksetaan korvausta, joka vuotuinen korko on 10 prosenttia. HSH:n likvideimmillä etuoikeusasemaltaan heikommilla velkakirjoilla ([61]) on käyty kauppaa, jonka vuosituotto on ollut 7,5–8 prosenttia vuoden 2015 lokakuussa tehdyn sopimuksen johdosta, ja tällä hetkellä niiden vuotuinen tuotto on noin 10,6 prosenttia. Nämä kaksi velkakirjaa erääntyvät myyntiprosessin aikana vuoden 2017 helmikuussa, ja tällöin on maksettava takaisin 928 miljoonan euron nimellismäärä. Ne antavat viitteitä siitä, mikä on HSH:hon liittyville pääomariskeihin rinnastettaville riskeille altistumisen markkinahinta. Niiden perusteella saadaan myös varovainen arvio siitä, mikä olisi markkinaehtojen mukainen korvaus mahdolliselle maksulykkäykselle.

(104) Kun otetaan huomioon HSH:n tällaisten etuoikeusasemaltaan huonompien liikkeeseenlaskujen tuottojen vaihteluväli ja se, että vuonna 2016 mahdollisesti lykättävät maksut ovat todennäköisesti korkeintaan [0–15] miljoonaa euroa, komissio katsoo, että 10 prosentin vuosikorko, joka maksettaisiin korvauksena [0–15] miljoonan euron maksun mahdolliseen lykkäämiseen yhdellä vuodella liittyvästä riskistä, on markkinaehtojen mukainen.

([61]) ISIN-koodit DE000HSH2H15 ja DE000HSH2H23.

(105) Vuonna 2017 erääntyvien velvoitteiden mahdollisen lykkäämisen osalta komissio toteaa ensinnäkin, että velvoitteita lykätään vain, jos myyntiä ei toteuteta ennen vuoden 2017 loppua. Toiseksi mahdollisen maksunlykkäyksen määrä vastaa todennäköisesti kummankin etuoikeusasemaltaan huonomman liikkeeseenlaskun jäljellä olevaa määrää, mutta maksua lykättäisiin korkeintaan kahdella kuukaudella myynnin lopullinen määräaika huomioon ottaen, mikä pienentää merkittävästi maksujen lykkäämiseen liittyvää riskiä. Koska vuonna 2017 mahdollisesti lykättävät maksut erääntyisivät selvästi nopeammin verrattuna etuoikeusasemaltaan huonompiin liikkeeseenlaskuihin ja koska niihin liittyvä riski on alhaisempi, komissio katsoo, että korvauksena maksettava 10 prosentin vuotuinen korko on markkinaehtojen mukainen.

(106) Kaiken kaikkiaan komissio päättelee, että koska julkisille omistajille maksettavien takausmaksujen mahdollinen osittainen lykkääminen a) koskisi todennäköisesti hyvin pientä määrää vuonna 2016, jos maksuja ylipäätään joudutaan lykkäämään, b) koskisi vuonna 2017 erääntyvien maksujen osalta rajallista aikaa (jos maksuja ylipäätään lykätään, mikä riippuu tosiasiallisesta myyntiajankohdasta), ja c) korvattaisiin joka tapauksessa käyttäen markkinaehtojen mukaista korkoprosenttia, HSH ei saa lisäetua vuoden 2016 toimenpiteen täytäntöönpanosta vaihtoehtoihin a ja b sisältyvien riskien seurauksena.

4.1.3 *Vuoden 2016 toimenpiteeseen 2 sisältyvä etu*

(107) Saksan esittämien sitoumusten mukaan HSH aikoo siirtää osavaltioille tällä hetkellä takauksella suojattujen korkeintaan 6,2 miljardin euron (EAD) omaisuuserien salkun. Siirto voidaan toteuttaa useissa erissä myyntiprosessin aikana vuosina 2016 ja 2017.

(108) Siirrettävän salkun määrittämiseksi Saksa ja pankki ovat määrittäneet takauksella suojatut [8–10] miljardin euron EAD omaisuuserät, jotka on mahdollista siirtää julkisille omistajille. Komissio toteaa, että kaikki nämä omaisuuserät ovat lähtökohtaisesti järjestämättömiä lainoja alusrahoitukseen, mikä on ollut yksi suurimmista syistä pankin vaikeuksiin ([62]).

(109) Koska markkinoilla ei ole näille omaisuuserille tällä hetkellä ostajaa, komissio katsoo, että tällainen siirto julkisille omistajille on rinnastettavissa arvoltaan alentuneita omaisuuseriä koskevaan toimenpiteeseen. Komission periaatteiden mukaisesti – ja kuten komissio on vahvistanut hiljattain antamissaan päätöksissä, jotka koskevat Italian ja Unkarin järjestämättömiä lainoja ([63]) – vain silloin voidaan katsoa, että tällainen omaisuuserien siirto ei sisällä valtiontukea, kun siirto toteutetaan markkinaehtojen mukaisesti.

(110) Komissio on selventänyt etenkin, että salkun luonteen vuoksi ja koska markkinoilla ei ole ostajaa, se käyttää arvostuksen perustana markkina-arvon määrittämistä koskevia periaatteita, jotka on esitetty arvoltaan alentuneiden omaisuuserien käsittelystä annetussa tiedonannossa ([64]). Siksi arvostuksen ensisijaisena tavoitteena ei ole laskea käypää arvoa vaan markkina-arvo, jonka perusteella (jos sitä käytetään siirron hintana julkisen elimen kanssa toteutettavassa liiketoimessa) komissio voi päätellä, että kyseiseen hintaan toteutetulla liiketoimella ei anneta etua pankille eikä siihen näin ollen sisälly valtiontukea. Tämän vuoksi arvostus on tehtävä erityisen harkitusti ja varovaisesti.

(111) Riippumattomat arvostusasiantuntijat avustavat komissiota kyseisten omaisuuserien markkina-arvojen määrittämisessä.

Markkina-arvon määrittäminen

(112) Komissio ja sen asiantuntijat esittivät ensimmäisen tietopyynnön vuoden 2015 joulukuun puolivälissä, ja pankki asetti tiedot käyttöön 18 päivänä tammikuuta 2016. Tammikuun 20 päivän ja maaliskuun 19 päivän 2016 välisenä aikana ne pitivät tiiviisti yhteyttä ja järjestivät tapaamisia ja keskusteluja ja vaihtoivat tietoja.

(113) Salkku muodostuu noin [– –] lainajärjestelystä, jonka vakuutena on [– –] aluksia ja muita omaisuuseriä. Ristiinpanttaukseen liittyvien ongelmien välttämiseksi pankki on ottanut käyttöön niin kutsutun muodostustason, joka on alhaisin taso, jolla vakuus voidaan yksilöidä vakuudeksi täsmälleen yhtä riviä varten. Salkussa on [– –] tällaista riviä.

([62]) Ks. 2.1 jakso.
([63]) Valtiotukiasiat SA.43390 (2016/N) ja SA.38843 (2015/N), päätöksiä ei ole vielä julkaistu.
([64]) Komission tiedonanto arvoltaan alentuneiden omaisuuserien käsittelystä yhteisön pankkisektorilla, EUVL C 72, 26.3.2009, s. 1.

(114) Komission asiantuntijat ovat tehneet erilaisia oletuksia harkittua ja varovaista arvostusta koskevien periaatteiden ja pankin saataville asettamien tietojen pohjalta. Jos komission asiantuntijoiden saatavilla ei esimerkiksi ollut tietoja muista vakuuksista kuin aluksista, tällaisten vakuuksien arvoksi määritettiin varovaisesti nolla, ja ne jätettiin laskelmien ulkopuolelle. Koska komissiolla ei lisäksi ollut tietoa vakuuksista saatavia rahavirtoja koskevien eri velkojien vaateiden tarkasta järjestyksestä, kaikkien alusvakuuksiin perustuvien vaateiden, jotka eivät olleet takauksella suojattuja vaateita, katsottiin olevan ensisijaisia ja ne vähennettiin vakuuksien arvosta. Huomioon ei otettu myöskään etuja, jotka perustuivat pankin hiljattain uudelleenjärjestelemiin lainoihin.

(115) Komission asiantuntijoiden käyttämä menetelmä on diskontatun kassavirran menetelmä. Kaikki liiketoiminnan kassavirrat on mukautettu todettavissa oleviin markkinatietoihin, kuten voimassa oleviin alussopimuksiin. Alusten likvidaatioarvoja koskevia uusimpia arvostuksia on alennettu, jotta otetaan huomioon myyntikustannukset ja myyntiin kuluva aika sekä korjataan tilastollisesti todettavissa olevat vääristymät tiettyjen arvioijien tekemissä arvioissa. Alusten taloudellista elinikää on mukautettu alaspäin vastaamaan todettavissa olevia tietoja. Kaikkia kassavirtoja on verrattu saatavilla oleviin kolmansien osapuolten markkinavertailuarvoihin, ja kyseiset vertailuarvot on asetettu ylärajaksi. Kassavirtojen ja likvidointiarvojen kasvuprosentit on laskettu näiden markkinavertailuarvojen perusteella, mutta ajanjakso on rajattu viiteen vuoteen.

(116) Pankin kanssa sovittu arvostuspäivä oli 31 päivä joulukuuta 2015, mutta valtaosa sen toimittamista tiedoista oli 30 päivältä syyskuuta 2015. Siksi komission asiantuntijat vähensivät arvosta kaikki kassavirrat, jotka ovat asiaa koskevien ennusteiden mukaan seurausta vuoden 2015 viimeisestä neljänneksestä.

(117) Komissio päättelee asiantuntijoidensa tekemän arvostuksen perusteella, että koko [8–10] miljardin euron (EAD) salkun markkina-arvo on [33,4–56,8] prosenttia EAD:stä. Näistä omaisuuseristä valittavien 6,2 miljardin euron (EAD) salkkujen markkina-arvot ovat 33,4–56,8 prosenttia EAD:stä. Arvostus on asetettu Saksan ja pankin saataville rivikohtaisen muodostamisen tasolla.

Päätelmä

(118) Sitoumusten mukaan pankki ja julkiset omistajat käyttävät tätä rivikohtaista arvostusta, joka liitettiin ilmoitukseen ja tähän päätökseen (liite II) tiettyyn salkkuun sovellettavan siirtoarvon määrittämiseksi. Valitun salkun arvo, kaikki erät mukaan luettuina, voi olla korkeintaan 6,2 miljardia euroa (EAD). Sitoumusten mukaan jokainen 31 päivän elokuuta 2016 jälkeen tehty siirto edellyttää, että komissio arvioi uudelleen valitut omaisuuserät, jotta varmistetaan, että markkina-arvoa mukautetaan ottaen huomioon omaisuuserien ja markkinoiden kehittyminen.

(119) Lopuksi komissio korostaa, että lainojen myyminen osavaltioille edellä esitettyihin hintoihin aiheuttaa pankille lisätappioita, jotka näkyvät tuloslaskelmassa ja jotka on katettava pankin käytettävissä olevalla pääomalla. Komissio huomauttaa lisäksi, että tällaisella myynnillä voisi olla takauksen toimintaan kielteinen vaikutus, kuten on kuvailtu edellä johdanto-osan 75 ja 76 kappaleessa, ja siihen sovellettaisiin valvontaviranomaisen harkintavaltaa. Kaikki nämä vaikutukset voisivat heikentää edelleen pankin pääoma-asemaa. Komissio korostaa kuitenkin, ettei pankille missään tapauksessa myönnetä lisää pääomatukea.

(120) Arvioitujen sitoumusten perusteella komissio katsoo, että vuoden 2016 toimenpide 2 eli omaisuuserien siirto julkisille omistajille toteutetaan markkina-arvoon, eikä sillä näin ollen anneta etua. Aiheutuvat tappiot katetaan pankin nykyisestä pääomasta ilman lisätukea.

4.1.4 *Päätelmät*

(121) Edellä esitetyn arvioinnin perusteella komissio päättelee, että vuoden 2016 toimenpiteet eivät sisällä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

4.2 **Soveltuvuus sisämarkkinoille**

(122) Kuten komissio on arvioinut edellisessä jaksossa, vuoden 2016 toimenpiteet eivät sisällä valtiontukea.

(123) Komissio on todennut menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, että vuoden 2013 toimenpide soveltuu väliaikaisesti sisämarkkinoille, mutta se on aloittanut muodollisen tutkintamenettelyn toimenpiteen soveltuvuutta koskevien epäilysten vuoksi ja etenkin koska se suhtautuu epäilevästi siihen, että HSH:n elinkelpoisuus palautuu uuden liiketoimintasuunnitelman avulla, kuten oletettiin vuoden 2011 päätöksessä ([65]).

(124) Koska vuoden 2013 toimenpiteestä oli ilmoitettu ja koska sen todettiin soveltuvan väliaikaisesti sisämarkkinoille ennen kuin vuoden 2013 pankkitiedonantoa ([66]) alettiin soveltaa, komissio käyttää vuoden 2013 toimenpiteen arvioinnin perustana edelleen SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan b alakohtaa, kuten selvennetään vuonna 2011 annetussa voimassaolon jatkamista koskevassa tiedonannossa. Se noudattaa rahoituslaitoksille myönnettävään valtiontukeen sovellettavia yleisiä periaatteita, jotka on esitetty vuoden 2008 pankkitiedonannossa ja joita on kehitetty edelleen pääomapohjan vahvistamista koskevassa tiedonannossa ja rakenneuudistustiedonannossa ([67]) ja joita on muutettu myöhemmin vuosina 2010 ja 2011 annetuilla voimassaolon jatkamista koskevilla tiedonannoilla.

4.2.1 *Menettelyn aloittamista koskevien syiden arvioiminen*

(125) Komissio viittasi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä elinkelpoisuuden palauttamista koskevien epäilystensä osalta etenkin seuraaviin kolmeen seikkaan (ks. kattavampi selvitys 2.4 jakso):

1) merenkulkualan taloudellisen tilanteen heikkenemiseen edelleen;

2) pankin huonoihin taloudellisiin tuloksiin verrattuna vuoden 2011 päätöksen perusskenaarion talousennusteisiin ja etenkin uusien liiketoimien odotettuun kehittymiseen;

3) takausmaksujen kasvuun suuremman takausmäärän vuoksi.

(126) Kuten 1 jaksossa todetaan, Saksa toimitti komissiolle useita pankin laatimia rakenneuudistussuunnitelmia. Tässä yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon seuraavat seikat:

1) merenkulkualan tilanne on heikentynyt edelleen merkittävästi menettelyn aloittamista koskevan päätöksen jälkeen, ja merirahtihintoja kuvaava Baltic Dry -indeksi oli kaikkien aikojen alhaisimmalla tasolla vuoden 2016 helmikuussa, minkä vuoksi HSH:n jäljellä oleva alussalkku on johtanut entistä suurempiin ja vaikutuksiltaan laaja-alaisempiin tappioihin;

2) joka vuosi menettelyn aloittamista koskevan päätöksen jälkeen HSH on alittanut uusien liiketoimien määrää koskevat omat ennusteensa – joita oli jo alennettu merkittävästi uusissa suunnitelmissa – etenkin yritysasiakkaiden ja alusrahoituksen alalla;

3) takausmaksut rasittavat edelleen merkittävästi HSH:n kannattavuutta, ja todennäköisyys siitä, että takauksen kokonaismäärä vähenee takauksen voimassaoloaikana, on alentunut selvästi.

(127) Näistä syistä komissio katsoo, että rakenneuudistussuunnitelmat eivät hälvennä niitä epäilyksiä, jotka se on esittänyt menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään.

4.2.2 *Tuen tarkoituksen muuttuminen*

(128) Komissio toteaa, että Saksa on ilmoittanut uudelleen vuoden 2013 toimenpiteestä valtiontukena, jota käytetään HSH Nordbankin toiminnan asianmukaiseen lopettamiseen joko siten, että se myydään ilman tukea tai uusista liiketoimista luovutaan ja toiminta lopetetaan. Tuen uuden käyttötarkoituksen vuoksi komissio katsoo, että on tarpeetonta arvioida toimitettuja rakenneuudistussuunnitelmia yksityiskohtaisemmin. Se ei esitä päätelmiä siitä, ettei pankin elinkelpoisuuden palauttamista koskevia epäilyjä ole onnistuttu poistamaan.

(129) Sen sijaan komissio aikoo arvioida tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille rakenneuudistustiedonannon 2 jakson ja etenkin sen alajakson ”Elinkelpoisuuden palauttaminen myymällä pankki” sekä vuoden 2008 pankkitiedonannon 5 jakson ”Rahalaitosten toiminnan hallittu lopettaminen” ([68]) perusteella.

([65]) Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 56 kappale.
([66]) Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta finanssikriisin yhteydessä pankkien hyväksi toteutettaviin tukitoimenpiteisiin 1 päivästä elokuuta 2013 (pankkitiedonanto) (EUVL C 216, 30.7.2013, s. 1).
([67]) Komission tiedonanto elinkelpoisuuden palauttamisesta ja rahoitusalalla tämänhetkisessä kriisissä toteutettujen rakenneuudistustoimenpiteiden arvioinnista valtiontukisääntöjen perusteella (rakenneuudistustiedonanto) (EUVL C 195, 19.8.2009, s. 9).
([68]) Johdanto-osan 124 kohdassa esitetään yksityiskohtaisemmin, miksi vuoden 2008 pankkitiedonanto on merkityksellinen tässä asiassa.

(130) Rakenneuudistustiedonannon 2 jakson mukaan vaikeuksissa olevan pankin myynti toiselle rahoituslaitokselle voi edistää pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamista, jos ostaja on elinkelpoinen ja pystyy ottamaan vaikeuksissa olevan pankin vastuulleen. Ostajan olisi osoitettava komissiolle, että kaupan tuloksena syntyvä yksikkö on elinkelpoinen.

(131) Vuoden 2008 pankkitiedonannon 5 jakson mukaan rahoituslaitosten toiminnan hallitulle lopettamiselle annettavaa tukea on arvioitava soveltuvin osin vuoden 2008 pankkitiedoksiannon 3 jakson perusteella, etenkin ottaen huomioon alajaksot

1) ”Tuen rajaaminen välttämättömään – Yksityissektorin osallistuminen”; ja

2) ”Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttäminen”.

Nämä vaatimukset vastaavat rakenneuudistustiedonannon 2 jaksossa esitettyjä vaatimuksia, joita sovelletaan onnistuneen myynnin tapauksessa.

(132) Koska pankin toiminnan asianmukainen lopettaminen edellyttää lisäksi OpCo:n myymistä, vuoden 2008 pankkitiedonannon 49 kohdassa esitettyjen tiettyjen ehtojen on täytyttävä. Tarkemmin sanottuna ”yritystä myytäessä on noudatettava tiettyjä ehtoja, jotta voidaan varmistaa, että tukea ei myönnetä rahoituslaitoksen tai sen osien ostajille eikä myytäville yksiköille […]:

1) myyntiprosessin olisi oltava avoin ja syrjimätön,

2) myynnin olisi tapahduttava markkinaehdoin,

3) rahoituslaitoksen […] olisi pyrittävä myymään varat […] mahdollisimman korkeaan hintaan […]”.

Nämä vaatimukset vastaavat rakenneuudistustiedonannon 2 jaksossa esitettyjä vaatimuksia, joita sovelletaan myyntiprosessiin.

(133) Vuoden 2008 pankkitiedonannon 50 kohdan mukaan, jos edellä mainittuja perusteita sovellettaessa ostajille tai myydyille yksiköille havaitaan myönnetyn tukea, kyseinen tuki on arvioitava erikseen.

4.2.3 *Tuen rajaaminen välttämättömään*

(134) Kun tarkastellaan tuen rajaamista välttämättömään ja yksityissektorin osallistumista, komissio viittaa menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 57 kappaleessa esittämäänsä arvioon. Sen mukaan toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskeva takaus – joka on uutta tukea – kasvoi vuoden 2011 päätöksessä alun perin hyväksytyissä rajoissa. Komissio päätteli siten, että vuoden 2011 päätöksessä hyväksytty korvaus on asianmukainen myös uuden toimenpiteen osalta.

(135) Kun komissio totesi toimenpiteen soveltuvan väliaikaisesti sisämarkkinoille, se otti huomioon myös pankin takauksen myöntäjälle maksaman kertaluonteisen 275 miljoonan euron maksun ja sen, että 3 miljardin euron lisätakausta voitaisiin pitää etuoikeusasemaltaan parempana kuin olemassa ollutta 7 miljardin euron takausta. Näiden kahden täydentävän seikan perusteella komissio päätteli, että korvauksella otetaan riittävästi huomioon takauksen myöntäjälle aiheutuva suurempi riski.

(136) Komissio pysyy arviossaan ja huomauttaa samalla, että suuri osa takausmaksujärjestelystä pantiin täytäntöön tuen riittävän takaisinmaksun varmistamiseksi. Koska uudella järjestelyllä varmistetaan, että nämä määrät maksetaan tosiasiassa takaisin takauksen myöntäjälle, sillä varmistetaan, että HSH:n kriisin aikana saama tuki on rajoitettu välttämättömään.

(137) Vastuun jakamiseksi on toteutettu toimenpiteitä vuoden 2011 päätöksessä suunnitellulla tavalla. Komissio vahvistaa menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyn arvionsa siitä, ettei se epäile kyseisten toimenpiteiden asianmukaisuutta vuoden 2013 toimenpiteen sisämarkkinoille soveltuvuuden osalta.

(138) Tämän perusteella komissio päättelee, että tuki on rajoitettu vähimmäismäärään ja sisältää merkittävän oman osallistumisen.

4.2.4 *Kilpailun kohtuuttoman vääristymisen välttäminen*

(139) Kilpailun vääristymisen osalta komissio ottaa huomioon sen, että myönnetyllä tuella varmistetaan, että HSH lopettaa toimintansa markkinoilla itsenäisenä yksikkönä, joko siten, että a) se myydään toiselle yksikölle tai b) sen uudet liiketoiminnat lakkautetaan, jolloin HSH:n markkinaosuus tulee muiden markkinatoimijoiden saataville.

(140) Komissio katsoo, että Saksan antamilla liiketoimintaa koskevilla sitoumuksilla autetaan täyttämään vuoden 2008 pankkitiedonannon 3 jaksossa mainitut vaatimukset, joilla minimoidaan kilpailun vääristyminen myyntiprosessin aikana. Nämä sitoumukset koskevat

1) liiketoiminnan rajoittamista rajoittamalla alusrahoitusta koskevaa liiketoimintaa [1–2] miljardiin euroon vuodessa, rajoittamalla yritysasiakkaiden kanssa harjoitettavaa liiketoimintaa Saksassa toteutettaviin liiketoimiin ja sitoutumalla lopettamaan kaupankäynti omaan lukuun (proprietary trading -toiminta);

2) taseen loppusumman supistamista edelleen [100–110] miljardiin euroon vuonna 2016 ja [90–100] miljardiin euroon vuonna 2017; ja

3) sellaisten toimintatapojen rajoittamista, joiden ei katsota olevan yhteensopivia tuen saamisen kanssa, ja tähän liittyy esimerkiksi mainonnan ja hankintojen kieltäminen ja korvausten enimmäismäärän vahvistaminen.

(141) Komissio pitää myönteisenä myös sitä, että Saksa sitoutuu siihen, että HSH Nordbank -nimen käytöstä luovutaan onnistuneen myynnin jälkeen ja että HSH:n omaisuuserien myynti on nimenomaisesti sallittu yksittäin tai kokonaisuuksina eri ostajille, kuten sitoumuksissa on esitetty.

(142) Jos myyntiprosessi epäonnistuu, koska a) tarjoajia ei ole, b) tarjoajat eivät täytä sitoumusten vaatimuksia, c) korkein tarjous johtaa negatiiviseen hintaan tai d) komission arviointi yhteisen yksikön elinkelpoisuudesta on negatiivinen, Saksa ja HSH sitoutuvat siihen, että pankki lopettaa uudet liiketoimet ja asettaa omaisuuserien hallinnoinnin tavoitteeksi liiketoiminnan asianmukaisen lopettamisen ([69]).

(143) Komissio katsoo tämän perusteella, että sekä myyntiprosessin aikana että sen jälkeen ja sen lopputuloksesta riippumatta Saksan antamilla sitoumuksilla vältetään kilpailun kohtuuton vääristyminen.

4.2.5 *Myyntiprosessi*

(144) Kuten edellä 4.1 jaksossa on esitetty yksityiskohtaisesti, vuoden 2016 toimenpiteillä HSH jaetaan holdingyhtiöön HoldCo ja operatiiviseen tytäryhtiöön OpCo, ja OpCo joko myydään 28 päivään helmikuuta 2018 mennessä tai se lopettaa uuden liiketoimintansa. Näihin toimenpiteisiin ei sisälly valtiontukea.

(145) Rakenneuudistustiedonannon 2 jakson ja vuoden 2008 pankkitiedonannon 5 jakson mukaan myyntiprosessin on täytettävä tietyt vaatimukset, jotta sillä voidaan a) saavuttaa elinkelpoisuus myymällä pankki ja b) varmistaa, ettei ostajalle myönnetä valtiontukea.

(146) Ostajalle myönnettävän tuen osalta komissio on tyytyväinen Saksan sitoumuksiin myydä OpCo avoimessa, läpinäkyvässä ja kilpailuun perustuvassa tarjouskilpailumenettelyssä ja positiiviseen hintaan 28 päivään helmikuuta 2018 mennessä. Saksa aikoo toimittaa komissiolle seurannan välitavoitteita koskevat määräajat, kun myyntiprosessi on aloitettu. Saksa on jo sisällyttänyt sitoumuksiinsa tärkeimpiä välitavoitteita koskevat viimeiset mahdolliset määräajat.

(147) Tarkasteltaessa sitä, johtaako myyntiprosessi elinkelpoiseen yritykseen, komissio suhtautuu myönteisesti Saksan esittämiin kahteen sitoumukseen. Myyntiprosessiin osallistuvat tarjoajat a) osoittavat, että niillä on tarvittavat taloudelliset varat ja asiaankuuluva asiantuntemus OpCo:n johtamiseen elinkelpoisena ja aktiivisena kilpailijana, ja b) ovat riippumattomia julkisesta sektorista. Landesbanken-pankkien ja julkisessa omistuksessa olevien Sparkassen-pankkien sallitaan osallistua tarjouskilpailumenettelyyn (jos ne tekevät tarjouksen yhdessä muiden tarjoajien kanssa).

(148) Komissio on tyytyväinen myös useisiin Saksan esittämiin sitoumuksiin, joilla pyritään parantamaan OpCo:n liiketoiminnan tilaa. Se on tyytyväinen esimerkiksi uusien rakenneuudistustoimenpiteiden täytäntöönpanoon, jonka yhteydessä alennetaan kustannuksia ([570–590] miljoonaan euroon vuonna 2016 ja [520–550] miljoonaan euroon vuonna 2017), pankin maksuvalmiutta ja riskienhallintaa koskeviin parannuksiin sekä yleiseen sitoumukseen hallinnoida pankin varoja ja vastuita kestävästi siten, että maksimoidaan mahdollisuudet onnistuneeseen myyntiin mahdollisimman korkeaan hintaan asetettujen rajoitusten rajoissa.

([69]) Ks. sitoumusluettelon 5.9 kohta.

(149) Komissio korostaa, että sen on tehtävä uusi päätös, kun myyntiprosessissa on saatu lopullinen tarjous. Tällaisessa päätöksessä arvioidaan, a) onko yhteinen yksikkö tosiasiassa elinkelpoinen ja b) onko lopullinen tarjoushinta tosiasiassa positiivinen ja myönnetäänkö ostajalle tai myydylle yksikölle valtiontukea myyntimenettelyn yhteydessä ([70]). Komissio suhtautuu myönteisesti Saksan sitoumukseen toimittaa lopullinen tarjous komission arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi.

(150) Komissio toteaa vaaditun elinkelpoisuusarvioinnin osalta, että pelkkä omistajanvaihdos, johon ei liity liiketoimintamallin muutosta, esimerkiksi pörssilistautumisen yhteydessä, johtaisi samoihin elinkelpoisuutta koskeviin epäilyihin, joihin komissio on viitannut menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ja joita ei ole myöhemmin onnistuttu hälventämään, kuten tämän päätöksen 4.1.2 jaksossa todetaan.

(151) Näiden sitoumusten ja edellä esitettyjen seikkojen perusteella komissio päättelee, että vuoden 2008 pankkitiedonannon 49 kohdassa sekä rakenneuudistustiedonannon 17 ja 18 kohdassa esitetyt vaatimukset täyttyvät.

4.2.6 *Seuranta*

(152) Lopuksi komissio panee tyytyväisenä merkille, että Saksa on sitoutunut siihen, että riittävän pätevä ja riippumaton toimitsijamies valvoo kattavasti, että kaikkia esitettyjä sitoumuksia noudatetaan.

5. **PÄÄTELMÄT**

(153) Näiden sitoumusten ja edellä esitetyn arvioinnin perusteella komissio päättelee, että vuoden 2013 toimenpiteen, josta on ilmoitettu uudelleen valtiontukena HSH:n liiketoiminnan asianmukaista lopettamista varten, voidaan katsoa olevan sisämarkkinoita koskevien sääntöjen mukainen,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Vuoden 2016 toimenpiteet, jotka Saksa aikoo panna täytäntöön HSH Nordbankin hyväksi, eivät ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2 artikla

Vuoden 2013 toimenpide, joka koskee Finanzfondsin HSH Nordbankille myöntämän toiseksi suuririskisintä etuoikeusluokkaa koskevan takauksen korottamista uudelleen 3 miljardilla eurolla, on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea ja soveltuu sisämarkkinoille tämän päätöksen liitteessä I esitettyjen sitoumusten perusteella.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Saksan liittotasavallalle.

Tehty Brysselissä 2 päivänä toukokuuta 2016.

Komission puolesta
Margrethe VESTAGER
Komission jäsen

([70]) Komissio korostaa, että jos pankkitiedonannon ja pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin (luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15 päivänä toukokuuta 2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 190)) voimaantulon jälkeen myyntiprosessin yhteydessä havaitaan annetun uutta tukea, tällaista uutta tukea voidaan myöntää vain kriisinratkaisun yhteydessä, ja se edellyttäisi erillistä komission päätöstä.

LIITE I

LUETTELO SITOUMUKSISTA VALTIONTUKIMENETTELYSSÄ SA.29338 HSH NORDBANK AG

Saksa sitoutuu panemaan täytäntöön seuraavat sitoumukset:

1. **[Rakenneuudistuskausi ja valvonnasta vastaava toimitsijamies]**

1.1 **[Rakenneuudistuskausi]** Rakenneuudistuskausi päättyy, kun myyntiprosessi saadaan päätökseen. Jäljempänä esitettyjä sitoumuksia sovelletaan rakenneuudistuskaudella, ellei kyseisissä sitoumuksissa toisin todeta.

1.2 **[Valvonnasta vastaava toimitsijamies]** Riittävän pätevä HSH:sta riippumaton asiamies ('monitoring trustee') valvoo rakenneuudistuskauden aikana jatkuvasti ja kattavasti, että kaikkia esitettyjä sitoumuksia noudatetaan asianmukaisesti kaikilta osin, ja arvioi noudattamista yksityiskohtaisesti.

2. **[Holdingrakenne]**

2.1 **[Holdingrakenteen perustaminen]** HSH jaetaan kahdeksi erilliseksi yhtiöksi, joista toinen on holdingyhtiö ja toinen myytävä tytäryhtiö.

2.2 **[Tytäryhtiö]** Tytäryhtiölle jäävät kaikki HSH:n omaisuuserät ja velat, myös takauksen kattamat omaisuuserät (siltä osin kuin niitä ei myydä 4 kohdan mukaisesti osavaltioille), itse takaus sekä pankkitoimilupa. Jotta holdingyhtiön operatiivista toimintaa voidaan jatkaa, tytäryhtiö varaa sen käyttöön 50 miljoonan euron likviditeetin.

2.3 **[Holdingyhtiö]** Holdingyhtiön varat sisältävät 2.2 ja 3.3 kohdassa mainitun likviditeetin lisäksi holdingyhtiölle kuuluvan osuuden tytäryhtiöstä. Holdingyhtiö pitää myyntiin saakka hallussaan vähintään 90 prosenttia tytäryhtiön osakkeista.

3. **[Takaussitoumukset]**

3.1 **[Takausvelvoitteiden jako]** Mukautetaan HSH Finanzfonds AöR:n ja HSH:n välillä takausjärjestelystä 2 päivänä kesäkuuta 2009 tehty sopimus seuraavasti:

Tytäryhtiö maksaa korvauksena pääomavaatimusta supistavan vaikutuksen tuomasta hyödystä 2,20 prosentin peruspreemion takauksen käyttämättä olevasta osasta.

Takaussopimuksen mukaisesti kaikki muut 20 päivänä syyskuuta 2011 tehdyssä hyväksymispäätöksessä C 29/2009 (ex N 264/2009) kuvatut HSH:n velvoitteet eli

a) 2,20 prosentin peruspreemio korvauksena takauksen käytetystä osasta;

b) 1,80 prosentin peruspreemio takaisin perittynä maksuna; ja

c) 3,85 prosentin ylimääräinen preemio, mukaan lukien tilanteen paranemiseen liittyvä ns. Besserungsschein-takuu;

sekä kaikki niihin liittyvät taseen varaukset siirretään 1 päivästä tammikuuta 2016 alkaen holdingyhtiölle.

3.2 **[Vastaavuuslauseke]** Takausvelvoitteiden siirto holdingyhtiölle ei vaikuta 20 päivänä syyskuuta 2011 tehdyn hyväksymispäätöksen C 29/2009 (ex N 264/2009) mukaisesti suoritettaviin takausvelvoitteisiin.

a) Takaussopimuksen, joka tehtiin 2 päivänä kesäkuuta 2009, määräykset säilytetään muuttamattomina hyväksymispäätökseen sisältyvien komission ehtojen täyttämisen jälkeen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muutoksia, jotka johtuvat 3.1 kohdan mukaisesta preemiovelvoitteiden jaosta.

b) Tilanteen paranemiseen liittyvän takuun (Besserungsschein) kannalta ratkaiseva rajoituksettomien omien varojen 10 prosentin vähimmäisosuus määräytyy myyntiin asti koko konsernin pääomapohjan perusteella ja onnistuneen myynnin jälkeen holdingyhtiön pääomapohjan perusteella. Jos myyntiprosessia ei saada onnistuneesti päätökseen, kyseinen osuus määräytyy edelleen koko konsernin pääomapohjan perusteella.

c) Jos tytäryhtiön osakkeita myydään, holdingyhtiön hoidettavaksi siirrettyä 3,85 prosentin ylimääräistä preemiota voidaan alentaa julkisten omistajien pyynnöstä samassa suhteessa kuin näiden välittömät ja välilliset osakkuudet.

3.3 **[Takausvelvoitteiden täyttäminen]** Tuotto, jonka holdingyhtiö saa tytäryhtiön osakkeiden myynnistä, käytetään ensisijaisesti sille siirrettyjen preemiovelvoitteiden täyttämiseen. Jotta varmistetaan holdingyhtiön suojautuminen maksukyvyttömyydeltä, sovitaan aiheellisista toimenpiteistä, erityisesti saatavien määrittelystä etuoikeusasemaltaan toissijaisiksi HSH Finanzfonds AöR:n ja holdingyhtiön välisellä takauksella. Jos myyntiprosessia ei saada onnistuneesti päätökseen, osavaltiot saattavat lainsäädännön sallimissa rajoissa takautuvasti voimaan toissijaiseen etuoikeusasemaan muuntamisen vaikutukset ja käyttävät selvitystilaan asettamisesta saatavia tuloja pääasiassa jäljellä olevien takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Lisäksi tytäryhtiö suorittaa holdingyhtiölle 210 miljoonan euron kertaluonteisen maksun, joka käytetään holdingyhtiölle siirrettyjen preemiovelvoitteiden hoitamiseen myyntiprosessin aikana. Holdingyhtiön hoidettavaksi siirretty 2,20 prosentin perusprеemio takauksen käytetystä osasta on määrä suorittaa ajankohtana, jona takaukseen turvaudutaan erityisesti 4 kohdan mukaisen omaisuuserien myynnin vuoksi. Pankki ei aio toteuttaa 4 kohdan mukaista omaisuuserien myyntiä ennen kesäkuun 2016 loppua. Kyseisen myynnin toteuttamisajankohtaan saakka tytäryhtiö on velvollinen maksamaan 2,20 prosentin perusprеemiota. Jos holdingyhtiöllä ei maksun erääntymispäivänä ole käytettävissä riittävää likviditeettiä jäljellä olevien preemiomaksujen suorittamiseen täysimääräisesti tai jos maksamiselle on oikeudellisia esteitä erityisesti siitä syystä, että tällöin rikottaisiin pääoman säilyttämistä koskevia vaatimuksia tai että olisi sovittu saatavien muuntamisesta toissijaiseen etuoikeusasemaan tai että holdingyhtiö joutuisi tällöin maksukyvyttömäksi, jäljellä olevien preemiomaksujen tämän osan suorittamista voidaan lykätä seuraavaan erääntymispäivään korottamalla maksettava määrä 10 prosentin markkinakorolla.

4. **[Omaisuuserien myynti osavaltioille ja markkinoilla]**

4.1 **[Omaisuuserien myynti]** HSH voi myydä omaisuuseriä 8,2 miljardin euron vastuita maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default) vastaavan määrän edestä ja kirjata myynnissä syntyvät tappiot HSH Finanzfonds AöR:n kanssa tehdyn takaussopimuksen ehtojen mukaisesti. Osavaltioille se voi myydä 6,2 miljardin euron vastuita maksukyvyttömyyshetkellä vastaavan määrän. Pankki aikoo siirtää osavaltioille aluksi vuonna 2016 varallisuussalkun, joka vastaa suuruudeltaan 5 miljardin euron vastuita maksukyvyttömyyshetkellä. Myynti toteutetaan markkinahintaan. Tässä menettelyssä HSH:lla säilyy oikeus myydä edelleen omaisuuseriä markkinoilla ja tehdä kirjaukset voimassa olevan takaussopimuksen ehtojen mukaisesti.

4.2 **[Joustovara siirrettävien omaisuuserien valinnassa]** Kun määritetään valikoitujen omaisuuserien ostohintaa, osavaltiot soveltavat tämän sitoumusluettelon liitteessä esitettyä arvonmääritystä. Osavaltiot voivat määritellä kyseisen arvonmäärityksen pohjalta markkinahinnan valikoitujen omaisuuserien osille ja ottaa ne vastattavikseen, jos valikoitu varallisuussalkku ei sisällä yli 6,2 miljardia euroa vastuita maksukyvyttömyyshetkellä. Osavaltiot voivat ottaa myynnille varattuna aikana haltuunsa valikoidut omaisuuserät kokonaan tai myös yksittäin tai useamman yhdistelmänä. Siirrettäessä omaisuuseriä 31 päivän elokuuta 2016 jälkeen komissio päivittää arvostustason.

5. **[Myynti]**

5.1 **[Myyntimenettely]** Holdingyhtiö myy omistuksessaan olevat tytäryhtiön osakkeet 28 päivään helmikuuta 2018 mennessä, jäljempänä 'myynnille asetettu määräaika'. Myynnissä sovelletaan avointa, syrjimätöntä, kilpailuun perustuvaa ja läpinäkyvää menettelyä, jäljempänä 'myyntimenettely', sanotun kuitenkaan rajoittamatta 5.3 kohdan soveltamista. Myynnille asetetun määräajan noudattaminen todennetaan ostosopimuksen allekirjoituksen perusteella.

5.2 **[Myynnille asetetun määräajan jatkaminen]** Edellä 5.1 kohdassa tarkoitettua määräaikaa voidaan komission suostumuksella jatkaa kuudella kuukaudella, jos toimintamallin tekninen toteutus viivästyy sellaisten seikkojen vuoksi, joihin osavaltiot eivät voi suoraan vaikuttaa.

5.3 **[Osavaltioiden osakkuutta koskeva siirtymäkausi]** Osavaltioilla on oikeus pitää niille välillisesti tai välittömästi kuuluvan holdingyhtiön osakkuuden kautta hallussaan enintään 25 prosenttia tytäryhtiön osakkeista enintään neljän vuoden ajan myynnin toteutumisesta.

5.4 **[Myyntimenettelyn aikataulu ja välitavoitteet]** Ennen myyntimenettelyn alkua komissio laatii aikataulun, johon kuuluvat ainakin seuraavat välitavoitteet:

a) menettelyn valmistelu (viimeistään […] (*))

b) alustavien tarjousten vastaanotto (viimeistään […])

c) mahdollisuus tutustua yritystä koskeviin tietoihin sähköisessä datahuoneessa (viimeistään […])

d) tarjoajan valinta ja kaupan vahvistava allekirjoittaminen (viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2018).

(*) Luottamuksellista tietoa.

5.5 **[Ostajan (ostajien) kelpoisuus]** Myyntimenettelyyn osallistuvilla tarjoajilla on oltava käytössään tarvittavat taloudelliset resurssit sekä näyttöä alan asiantuntemuksesta. Tämä on välttämätöntä, jotta tytäryhtiötä voidaan johtaa kannattavana ja aktiivisena kilpailijana.

5.6 **[Ostajan (ostajien) riippumattomuus]** Tytäryhtiön ostajien on oltava riippumattomia HSH:sta ja julkisesta sektorista. Riippumattomuus toteutuu silloin, kun HSH:lla ja julkisella sektorilla ei kummallakaan ole myynnin ajankohtana neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 ([1]) 3 artiklan mukaista määräysvaltaa minkään ostajan suhteen. Käsite 'julkinen sektori' kattaa liittovaltion, kaikki osavaltiot ja kunnat sekä niiden julkiset instituutiot ja niiden määräysvallassa olevat yritykset. Myyntimenettelyyn voi osallistua yksi tai useampi Saksan Landesbank-pankki. Julkiset säästöpankit voivat yhdessä olla ostossa vähemmistöosakkaina jonkin toisen HSH:sta ja julkisesta sektorista (Landesbank-pankkeja lukuun ottamatta) riippumattoman ostajan kautta.

5.7 **[Myyntimenettelyn onnistunut päättäminen]** Kun myyntimenettely on saatu onnistuneesti päätökseen sellaisen tarjouksen perusteella, johon ei sisälly valtiontukea ja jonka tarjoushinta on positiivinen (takauksen pysyessä voimassa), suunniteltu osto annetaan tiedoksi komissiolle uuden yritysrakenteen elinkelpoisuuden arvioimista varten. Kauppa ei tule voimaan ennen kuin komissio on tehnyt hyväksymispäätöksen. Arviointiin kuluvaa aikaa ei lasketa mukaan myynnille asetettuun määräaikaan.

5.8 **[Nimenanto]** Pankki ottaa käyttöön uuden nimen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun myyntimenettely on saatu onnistuneesti päätökseen.

5.9 **[Uuden liiketoiminnan lakkauttaminen, jos myyntimenettelyä ei saada onnistuneesti päätökseen]** Jos myyntimenettelyssä ei myynnille asetetussa määräajassa esitetä sellaisia tarjouksia, joihin ei sisälly valtiontukea ja joiden tarjoushinta on positiivinen (takauksen pysyessä voimassa), tai komissio päätyy 5.6 kohdan mukaisessa elinkelpoisuuden arvioinnissa siihen tulokseen, että tytäryhtiön integroiminen uuteen yritysrakenteeseen ei johda pitkällä aikavälillä kannattavaan liiketoimintamalliin, tytäryhtiö lakkauttaa uuden liiketoimintansa. Se hoitaa omaisuuseriään lainmukaisella tavalla päämääränä toiminnan hallittu lopettaminen. Seuraavat toimet ovat tällöin sallittuja:

a) nykyisten lainojen uudelleenjärjestely arvon säilyttämiseksi, jos niitä hallitaan ongelmalainoina;

b) liiketoimet, jotka ovat tarpeen tytäryhtiön maksuvalmiuden hallintaa varten, lukuun ottamatta uusien talletusten vastaanottamista (nykyisten asiakkaiden uudet talletukset mukaan lukien); sallittuja ovat edelleen erääntyvien talletusten pidennykset muuttamattomina säilyvin ehdoin;

c) pidennykset, jotka ovat tarpeen tappioiden välttämiseksi, jos pidennyksellä parannetaan huomattavasti näkymiä lopullisen realisoinnin kannalta;

d) johdannaisiin liittyvät liiketoimet, jotka ovat tarpeen nykyisen varallisuussalkun korko-, valuutta- ja luottoriskien hallitsemiseksi ja jotka alentavat tytäryhtiön kokonaisvaltaista riskipositiota markkinoilla.

6. **[Velvoitteet myynnille varattuna aikana]** Holdingyhtiö johtaa tytäryhtiötä myynnille asetettuun määräaikaan asti ja pyrkii taloudelliseen kannattavuuteen, myyntikelpoisuuteen ja kilpailukyvyn säilyttämiseen. Tätä varten

a) tytäryhtiössä toteutetaan edelleen sovitun rakenneuudistussuunnitelman mukaisia toimia kustannusten vähentämiseksi ja toiminnan järkeistämiseksi siten, että hallintokulut ovat vuonna 2016 korkeintaan [570–590] miljoonaa euroa ja vuonna 2017 korkeintaan [520–550] miljoonaa euroa;

b) tytäryhtiön riskinhallintaa erityisesti uuden liiketoiminnan osalta hoidetaan varovaisen liiketoimintamallin periaatteiden mukaisesti;

c) toteutetaan toimia pääomapohjan vahvistamiseksi edelleen (muun muassa velkojenhallinnan osalta), jos komissio antaa tälle hyväksyntänsä;

d) tytäryhtiö ei saa suorittaa maksuja voitoista riippuvista oman pääoman ehtoisista instrumenteista (kuten hybrideistä rahoitusinstrumenteista tai voitto-osuustodistuksista), ellei maksuista ole määrätty sopimuksessa tai laissa. Näillä instrumenteilla on myös määrä kattaa tappioita, jos tytäryhtiön tase ilman rahastojen ja varausten purkamista olisi tappiollinen. Aiemmilta vuosilta siirrettyjen tappioiden kattamiseen niitä ei käytetä; ja

e) tytäryhtiö ei maksa osinkoja ennen myyntiä (eli kyseiseltä ajalta 31 päivänä joulukuuta 2017 päättyvä tilikausi mukaan lukien). Tämä ei estä tytäryhtiötä maksamasta osinkoja holdingyhtiölle lainsäädännön sallimissa puitteissa.

([1]) Neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004, annettu 20 päivänä tammikuuta 2004, yrityskeskittymien valvonnasta ('EY:n sulautuma-asetus') (EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1).

7. **[Taseen loppusumman pienentäminen ja liiketoimintamalli]**

7.1 **[Taseen loppusumman pienentäminen – tytäryhtiö]** Tytäryhtiön taseen vastaavien loppusumma on vuonna 2016 enintään [100–110] miljardia euroa ja vuonna 2017 enintään [90–100] miljardia euroa. Summasta korkeintaan [5–12] miljardia euroa on kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä varoja.

7.2 **[Luopuminen omaisuusvakuudellisesta lentokonerahoituksesta]** Tytäryhtiö ei ryhdy hoitamaan omaisuusvakuudelliseen lentokonerahoitukseen liittyvää liiketoimintaa, josta HSH on luopunut 20 päivänä syyskuuta 2011 tehtyyn hyväksymispäätökseen sisältyvän sitoumusluettelon mukaisesti.

7.3 **[Yritysasiakkaita koskevan liiketoiminnan rajoittaminen]** Tytäryhtiö rajoittuu yritysasiakkaita koskevassa liiketoiminnassaan saksalaisiin asiakkaisiin ja niiden koti- ja ulkomaisiin osakkuuksiin sekä lisäksi ulkomaisiin asiakkaisiin, jotka pyrkivät harjoittamaan liiketoimintaa Saksassa. Liiketoimintaa harjoitetaan vain nykyisissä toimipaikoissa, eikä uusia toimipaikkoja perusteta.

7.4 **[Alusrahoitusta koskevan liiketoiminnan määrittely]** Tytäryhtiö toimii alusrahoitusta koskevassa liiketoiminnassa strategisena kumppanina globaalin merenkulku- ja telakka-alan asiakkaille varustamot mukaan lukien. Toisin kuin Shipping-liiketoimintayksikkö yritysasiakasliiketoimintayksikkö ei harjoita omaisuusvakuudellista alusrahoitusta.

7.5 **[Alusrahoitusta koskevan liiketoiminnan supistaminen]** Tytäryhtiö supistaa alusrahoitusta koskevaa liiketoimintaansa siten, että tämän alan uuden liiketoiminnan laajuus on vuositasolla korkeintaan [1–2] miljardia euroa. Tämänhetkisen suunnitelman mukaisia poistoja ei korvata täysimääräisesti uudella liiketoiminnalla tässä suuruusluokassa.

7.6 **[Euron ja Yhdysvaltain dollarin vaihtokurssi]** Edellä 7.1 ja 7.5 kohdassa tarkoitetut sitoumukset taseen vastaavien loppusumman ja Shipping-liiketoimintayksikön uuden liiketoiminnan laajuuden osalta perustuvat arvioon, jossa euron ja Yhdysvaltain dollarin välinen vaihtokurssi on keskimäärin 1,10. Jos tämä viitteellinen vaihtokurssi on alempi, 7.1 ja 7.5 kohdassa tarkoitettuja enimmäismääriä on korotettava vastaavasti.

8. **[Ulkoisen kasvun rajoittaminen]** Liiketoiminnan laajentaminen hankkimalla määräysvaltaa toisesta yrityksestä on kielletty myynnille asetetun määräajan päättymiseen asti (ei ulkoista kasvua). Velan muuntamista osakkeiksi ja muita toimenpiteitä tavanomaisen saatavienhoidon yhteydessä ei pidetä liiketoiminnan laajentamisena, ellei niillä pyritä kiertämään ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua kasvun rajoittamista.

9. **[Liiketoimintayksikköjen osien myynti]** Liiketoimintayksikköjen osien tai niitä pienempien yksiköiden myynti julkisten omistajien suostumuksella on mahdollista tämän päätöksen nojalla.

10. **[Kaupankäynti omaan lukuun]** Tytäryhtiö ei harjoita Dedicated Proprietary Trading -toimintaa. Tämä tarkoittaa, että tytäryhtiö toteuttaa vastedes kaupankäyntivarastossaan olevilla instrumenteilla ainoastaan kauppoja, jotka ovat välttämättömiä joko a) sen asiakkaiden osto- tai myyntitoimeksiantojen hyväksymistä, edelleen välittämistä ja toteuttamista varten (toisin sanoen palveluna tarjottava kaupankäynti rahoitusinstrumenteilla; […] miljoonan euron päiväkohtaiseen todennäköisenä tappiolukuna mitattuun (value at risk) raja-arvoon asti; 99 prosentin luottamustasolla) tai b) asiakasliiketoiminnan suojaamiseksi tai korkojen ja likviditeetin hallitsemiseksi treasury-toiminnassa (niin sanottu kaupankäynti omaan lukuun […] miljoonan euron päiväkohtaiseen todennäköisenä tappiolukuna mitattuun raja-arvoon asti; 99 prosentin luottamustasolla) tai c) jotka toteutetaan tase-erien siirtämiseksi rakenneuudistusyksikölle tai kolmansille osapuolille ([…] miljoonan euron päiväkohtaiseen todennäköisenä tappiolukuna mitattuun raja-arvoon asti; 99 prosentin luottamustasolla). Koska kaupankäynti tapahtuu edellä määritellyissä rajoissa, se ei voi vaarantaa tytäryhtiön kestävyyttä eikä maksuvalmiutta. Tytäryhtiö ei missään tapauksessa harjoita kaupankäyntiä, joka palvelee pelkästään voiton tavoittelua a, b tai c kohdassa mainittujen tarkoitusten ulkopuolella. Tytäryhtiö täyttää myös määräajassa kaupankäyntivaraston perusteelliseen tarkistukseen perustuvien vakavaraisuusvaatimusten mukaiset ehdot.

11. [Maksuvalmius/rahoitus]

Tytäryhtiön maksuvalmiutta kuvaavat tunnusluvut ovat vuoden 2016 ja vuoden 2017 lopussa seuraavat:

a) Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR) ja maksuvalmiusvaatimus (LCR) […]–[…] prosenttia. Määrät lasketaan Baselin pankkivalvontakomitean kunakin ajankohtana julkaisemien määritysten perusteella.

b) Ydinpankin USD-liiketoiminnan osuus, jota jälleenrahoitetaan dollarimääräisellä rahoituksella (eikä swapeilla), kasvaa vuosina 2016–2017 seuraavasti: vuoden 2016 ja vuoden 2017 lopussa vähintään 55 prosenttia.

12. **[Mainonta]** HSH ei käytä mainonnassa tukitoimenpiteiden myöntämistä eikä niistä johtuvia kilpailuetuja.

13. **[Omistajaohjausta koskevat sitoumukset]** Tytäryhtiön omistajaohjauksen osalta noudatetaan seuraavaa:

a) Kaikilla hallintoneuvoston jäsenillä on oltava luottolaitosalaa koskevan lain (KWG) 25 d §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetty pätevyys. Jäsenet ovat soveltuvia tehtävään, jos he ovat luotettavia ja heillä on valvontatoimen harjoittamisessa sekä tytäryhtiön harjoittaman liiketoiminnan arvioimisessa ja seurannassa tarvittava asiantuntemus.

b) Hallintoneuvostossa saa olla enintään 16 jäsentä.

c) Vähintään puolet Hampurin ja Schleswig-Holsteinin osavaltioille varatuista paikoista täytetään ulkopuolisilla asiantuntijoilla.

14. **[Elinten, työntekijöiden ja keskeisten toimijoiden palkkiot]**

14.1 **[Palkkiojärjestelmä]** Tytäryhtiö varmistaa siviilioikeudellisten mahdollisuuksien puitteissa, että sen palkkiojärjestelmät eivät houkuttele ottamaan asiattomia riskejä ja että ne ovat yrityksen kestävien pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisia ja läpinäkyviä. Tämä edellytys täyttyy, jos tytäryhtiön palkkiojärjestelmät ovat takausjärjestelyn luomisesta 2 päivänä kesäkuuta 2009 tehtyyn sopimukseen sisällytetyn, HSH:n velvoitteita koskevan liitteen ehtojen mukaisia.

Kun yksityistäminen on saatu onnistuneesti toteutettua, voidaan maksaa asianmukainen bonuspalkkio (yksityistämisbonus). Se saa olla korkeintaan niin suuri, että yksittäisen henkilön kokonaispalkkio ei ylitä 14.2 kohdan vaatimusten mukaista tasoa.

14.2 Tytäryhtiön organisaatioedustajille ja palkatuille työntekijöille maksettavan kokonaispalkkion on oltava kohtuullinen ja kaikissa tapauksissa korkeintaan 15-kertainen verrattuna liittovaltiotason keskipalkkaan Saksassa tai kymmenkertainen verrattuna HSH Nordbankin keskipalkkaan (ennen jakamista erillisiksi yhtiöiksi).

15. **[Muut menettelysäännöt]** Tytäryhtiö ottaa luotonannossa ja pääoman sijoittamisessa huomioon talouden, erityisesti pk-yritysten, luottokysynnän tarjoamalla markkinaehtoisia sekä vakavaraisuuden ja pankin talouden kannalta asianmukaisia ehtoja. Tytäryhtiö harjoittaa harkitsevaa, vakaata ja kestävää liiketoimintaa. Tytäryhtiö hoitaa liiketoimintaansa niin, että omaisuuserien ja liiketoimien arvo säilyy, pankin myyntikelpoisuus paranee ja myyntiprosessi etenee mahdollisimman vakaasti.

16. **[Läpinäkyvyys]** Komissiolla on tämän päätöksen täytäntöönpanon aikana rajoittamaton pääsy kaikkiin tämän päätöksen täytäntöönpanon valvontaan tarvittaviin tietoihin. Komissio voi vaatia tytäryhtiöltä tai holdingyhtiöltä selvityksiä. Saksa, tytäryhtiö ja holdingyhtiö tekevät kaikissa tämän päätöksen valvontaan ja täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä täysimääräisesti yhteistyötä komission kanssa. Tämä ei kuitenkaan estä noudattamasta pankkisalaisuuden kunnioittamista koskevia velvoittavia sääntöjä.

17. **[Velvoitteiden raukeaminen]** Tähän liitteeseen ja aiemmin hyväksyttyyn hyväksymispäätökseen sisältyvät sitoumukset raukeavat myynnin toteuduttua ja joka tapauksessa myynnille asetetun määräajan päätyttyä, ellei kyseisissä sitoumuksissa nimenomaisesti toisin todeta.

LIITE II

ARVONMÄÄRITYKSEN OMAISUUSERÄKOHTAISET TULOKSET – RYHMITTÄIN

[…] (*)

(*) Luottamuksellista tietoa.